Complete Bulgarian Master Course

Georgi Petrov Elena Ivanova

Contents

Int	roduction	vii
1	Запозна́нство Getting acquainted	1
2	В хоте́ла и вкъщи In the hotel and at home	12
3	В рестора́нта In the restaurant	22
4	Телефо́нен ра́зговор Telephone conversation	36
5	Кни́ги и ве́стници Books and newspapers	50
6	Ha поку́пки Shopping	63
7	Оти́ваме на паза́р Going to the market	75
8	Пъту́ване Travelling	87
9	Семе́йство Family	100
10	Здра́ве Health	111

vi	Contents

11	На ки́но Going to the cinema	122
12	Ймен де́н Name-day	135
13	Вре́мето The weather	148
14	Ма́дарският ко́нник The Madara Horseman	161
15	Президент за един ден President for a day	174
16	Изгу́беният биле́т The lost ticket	185
17	Káк прека́рах ля́тната вака́нция How I spent my summer holiday	197
Gra	ammar overview	210
Key to exercises		229
Bu	252	
Ind	282	

Introduction

Bulgarian is the language of the Republic of Bulgaria, with a population of just under eight million according to the 2001 census. It is relatively easy to learn, with a less complicated grammar than most of its brethren in the family of Slavic languages, as for instance Polish and Russian. Church Slavonic, which was first put into writing in the ninth century and became the liturgical language of Eastern Orthodoxy, is seen as its distant relative (or ancestor, in the prevailing Bulgarian viewpoint). During the five centuries of Ottoman domination, starting in the later part of the Middle Ages, the language fell into disuse, although it saw a renaissance from the eighteenth century onwards.

The alphabet

The alphabet is shown on the next page. Pronunciation is relatively simple. There are very few historically motivated spellings – words are usually pronounced as they are spelled.

Voiced and voiceless consonants

The consonants $\mathbf{6}$, $\mathbf{8}$, $\mathbf{r}$, $\mathbf{\pi}$, $\mathbf{m}$ and $\mathbf{3}$ (as well as their equivalents in English) are voiced – that is, pronounced with vibration of the vocal chords. Their voiceless counterparts are $\mathbf{n}$, $\mathbf{\phi}$, $\mathbf{\kappa}$, $\mathbf{\tau}$, $\mathbf{m}$ and $\mathbf{c}$. Consonants at the end of a word are pronounced as voiceless, no matter how they are spelled: $\mathbf{m}\mathbf{e}\mathbf{\phi}$ 'boss' is pronounced just like $\mathbf{m}\mathbf{e}\mathbf{s}$ 'seam', with f as the final sound.

In clusters of two or more consonants, all are pronounced either voiced and voiceless, with the last consonant deciding the matter: **о́тговор** 'answer' is pronounced as if it is written '**одговор**'.

viii Introduction

The alphabet (Audio 1; 1)

Printed		Handwriting	Example	Pronounced as in
A	a	A a	á 3	far
Б	б	B &	б алко́н	b oat
В	В	B b	ва́на	very
Γ	Г	T 2	гра́д	good
Д	д	D g	де́н	d ay
E	e	E e	éто	bet
Ж	ж	W ж	жена́	azure
3	3	3 3	з а́пад	Z 00
И	И	U u	и́ скам	k ee p
Й	й	Йй	то́й	yoke
K	К	Kĸ	ко́й	scan
Л	Л	Лл	ли́фт	live
M	M	M M	мо́й	may
Н	Н	Н н	на́с	nose
0	0	0 o	о́сем	mole
П	п	n n	па́к	spend
P	р	Pp	ра́но	red
C	с	C c	са́м	say
T	Т	M m ū	та́м	stay
У	y	y y	у́тре	f oo d
Φ	ф	Φφ	фи́лм	food
X	X	Xx	х о́дя	Scottish lo ch
Ц	ц	U u	цена́	cats
Ч	ч	4 r	ча́й	church
Ш	Ш	W m	шеф	she
Щ	щ	U4 m	ща́нд	a sht ray
Ъ	ъ	8 r	пъ́т	p u b
Ь	Ь	6 o		(see below)
Ю	ю	10 ю	ю́ли	yuletide
Я	Я	Я я	я́ М	ya rd

Introduction ix

Hard and soft consonants

The consonants $\mathbf{6}$, $\mathbf{8}$, $\mathbf{r}$, $\mathbf{\eta}$, $\mathbf{3}$, $\mathbf{\kappa}$, $\mathbf{n}$, $\mathbf{m}$, $\mathbf{n}$, $\mathbf{p}$, $\mathbf{c}$, $\mathbf{\tau}$, $\mathbf{\phi}$, $\mathbf{x}$, and $\mathbf{\eta}$ have what we call 'hard' and 'soft' variants. Try to think of where you place your tongue when you pronounce the first sound in 'day'. Or, even better, try it now, and you will feel that the tip of your tongue is right behind your upper front teeth. Lift the middle part of your tongue towards the roof of the mouth (the palate), and you have a 'soft' d.

There are no special letters for the 'soft' variants. Instead, the burden of indicating them is shifted to the vowel sign: $\mathbf{д}\mathbf{a}\mathbf{J}$ is pronounced with a hard $\mathbf{J}$ and means '[he/she] gave', while $\mathbf{J}\mathbf{a}\mathbf{J}$ is pronounced with a soft $\mathbf{J}$ and means 'part'. So, although these two words are written with different vowel signs, the difference is not in the vowel, but in the first consonant. When the letters $\mathbf{v}$ 0 and $\mathbf{s}$ 1 come after a consonant, they stand for the vowels $\mathbf{y}$ and $\mathbf{a}$ 1, but in addition indicate that the consonant is soft. The letter combination $\mathbf{b}\mathbf{0}$ 2 indicates a soft consonant before the vowel $\mathbf{0}$ 3, e.g. $\mathbf{u}$ 3 $\mathbf{u}$ 4 $\mathbf{v}$ 4 $\mathbf{v}$ 6 $\mathbf{v}$ 6 $\mathbf{v}$ 6 $\mathbf{v}$ 6 $\mathbf{v}$ 6 $\mathbf{v}$ 7 $\mathbf{v}$ 8 $\mathbf{v}$ 9 $\mathbf{v}$

Two sounds in one sign

The letter **щ** expresses two sounds, **ш** and **т**, in much the same way that 'x' expresses 'k' and 's' in English 'six': e.g. **къща** 'house' is pronounced '**къшта**'.

At the beginning of a word and after a vowel, the letters $\mathbf{w}$ and $\mathbf{s}$ stand for the 'y'-sound of English 'yet' when followed by the vowels $\mathbf{y}$ and $\mathbf{a}$.

Stress

Stress can fall on any syllable of a word and where you put it may affect the meaning of the word, e.g. въ́лна means 'wool' while вълна́ means 'wave'. Stress is not usually indicated except in grammars and dictionaries, and books like the one you are reading now. And we go a little bit further: in one-syllable words, stress is not usually indicated, as there is just one place where the stress could fall. But there is a group of one-syllable words that are *never* stressed, or are stressed only under special circumstances, so in this book we distinguish, for example, the stressed да́ meaning 'yes' from the unstressed да meaning '(in order) to'.

x Introduction

Unstressed vowels, especially $\mathbf{a}$ and $\mathbf{o}$, are often pronounced less distinctly than stressed vowels, with the pronunciation of $\mathbf{a}$ tending towards $\mathbf{b}$ and $\mathbf{o}$ pronounced like $\mathbf{y}$.

Alphabet practice

Start by reading a couple of words that contain only familiar letters:

та́м	[tam]	there
те́ма	[tɛma]	theme
то́м	[tom]	volume, tome
тóк	[tok]	current

Then you can add a few more letters that are still familiar, but have different sound values from the ones they have in Latin script. You will quickly notice words that have been borrowed from European languages, mostly from English:

ака́унт	[ak'aunt]	account
кроаса́н	[krəas'an]	croissant
ре́кет	[r'eket]	racket
ро́кер	[r'ɔkɛr]	rocker

Now go on to the units. In each unit you will find three dialogues, several language points and several exercises. In the first units the dialogues are translated for you, but after a while they are phased out and you will need to rely on the list of new words after each dialogue, as well as the full Bulgarian–English glossary (pp. 252–81). Some units contain culture notes and some of the later units also contain reading passages. Keys to the exercises are given on pp. 229–51.

By the end of this course you will have developed the following skills:

- a basic vocabulary of more than a thousand words;
- the basics of Bulgarian grammar, with emphasis on the verb system;
- phrases to help you in real-life situations;
- good pronounciation habits;
- listening comprehension for normal native speech;
- some reading practice for newspaper language.

Introduction xi

Abbreviations used

adjective	m.	masculine
adverb	p.	person
collective	part.	(past active) participle
colloquial	pf.	perfective
conjunction	pl.	plural
feminine	prep.	preposition
imperative	sing.	singular
impersonal	voc.	vocative
imperfective		
	adverb collective colloquial conjunction feminine imperative impersonal	adverb p. collective part. colloquial pf. conjunction pl. feminine prep. imperative sing. impersonal voc.

1 Запознанство

Getting acquainted

In this unit you will learn how to:

- Greet people
- Apologise
- Say goodbye
- Ask about nationalities and professions
- Use verbs of the a-class

Dialogue 1

Ana meets her good friend Georgi at the café.

Áна: Здравей, Георги. Как си? Георги: Благодаря́, добре́ съм. А ти́?

Áна: И аз съм добре́. Имам мно́го работа дне́с.

Гео́рги: И́маш ли вре́ме за кафе́? А́на: Съжаля́вам, но́ ня́мам вре́ме.

Георги: Бързаш ли?

Ана: Да, много. Имам среща с Мери. Тя пристига от

Лондон. Чао, Георги!

Георги: Чао, Ана!

Ana: Hello, Georgi. How are you? Georgi: Thank you, I'm fine. And you?

ANA: I'm fine too. I have a lot of work today.

GEORGI: Do you have time for coffee?

Ana: I'm sorry, but I don't have time.

Georgi: Are you in a hurry?

ANA: Yes, very much [so]. I have a meeting with Mary. She

is arriving from London. Bye, Georgi!

GEORGI: Bye, Ana!

Vocabulary

здравей hi, hello ка́к си? how are you? fine, well благодаря́ thank you добре́ много much, a lot работа work лне́с today време time бъ́рзам to hurry съжаля́вам to be sorry, regret среща meeting; date пристигам to arrive чáо bye!

Language points 1

Present tense, a-verbs

Bulgarian verbs are grouped in three patterns, **a**-verbs, **u**-verbs and **e**-verbs, according to how their present tense is formed. There is no infinitive (for more about this, see Unit 2, pp. 17–18), so the first person singular (the 'I' form) is used as the dictionary form. Here is **úmam** 'to have':

áз и́мам I have

ти́ и́маш you (sing.) have то́й и́ма/тя́ и́ма/то́ и́ма he has/she has/it has

ни́е и́мамеwe haveви́е и́матеyou (pl.) haveте́ и́матthey have

The verbs in Dialogue 1, съжаля́вам 'to regret', бъ́рзам 'to hurry', и́скам 'to want' and присти́гам 'to arrive', all follow this pattern:

Аз съжаля́вам. I am sorry.

Áна бъ́рза. Ana is in a hurry.

Hи́е и́скаме кафе́. We want coffee.

Те́ присти́гат от Ло́ндон. They arrive from London.

The plural form of 'you' **Búe** is also used for addressing strangers and people you want to be polite to. Ana and Georgi, however, are good friends and use the **Tú** form. The **Búe** form is written with a capital **B** in letters, but not in literary works or newspapers.

As all the forms have distinct endings, there is not any need to use a personal pronoun with the verb unless you want to put special emphasis on the pronoun:

Имам време за кафе.

I have time for coffee.

Имаме време за кафе.

We have time for coffee.

Само ти имаш време за кафе.

Only you have time for coffee.

In the third person ('he'/'she'/'it'/'they'), though, you may sometimes need to use the pronoun to avoid ambiguity:

Георги има среща с Ана. Тя пристига от Варна следобед.

Georgi has a meeting with Ana. She's arriving from Varna in the afternoon.

Without the pronoun $\mathbf{T}\hat{\mathbf{n}}$ 'she' in the sentence above, there would be no way of knowing who's arriving, Georgi or Ana.

Exercise 1

Select a	a suitable	form	of	и́мам	from	the	forms	in	parentheses.
----------	------------	------	----	-------	------	-----	-------	----	--------------

- 1 Ана ____ (имат, има, имаме) много работа днес.
- 2 Ние ____ (имаме, имаш, имате) среща с Мери.
- 3 А́на и Гео́рги, ви́е _____ (и́маш, и́мам, и́мате) ли вре́ме за кафе́?
- 4 Áз ви́наги (always) _____ (и́мам, и́ма, и́мате) вре́ме за кафе́, а ти́ _____ (и́маме, и́маш, и́мам) ли?

Alphabet practice

Practise some more strange letters in familiar words:

бо́нус	[b'onus]	bonus
бро́кер	[brˈɔkɛr]	broker
да́ртс	[darts]	darts
би́нго	[b'ingo]	bingo
ви́део	[v'ideə]	video
диза́йн	[diz'ajn]	design
ла́птоп	[l'aptɔp]	laptop

'To be' - 'I am', 'you are' . . .

This is how we use the verb 'to be' in Bulgarian:

á3 съмI amти́ сиyou (sing.) areтой е/тя́ е/то́ еhe is/she is/it isни́е смеwe areви́е стеyou (pl.) areте́ саthey are(pronounced те́ съ)

Here are some examples:

Áз съм добре́.I'm fine.Ти́ си добре́.You are fine.

Тя́ е от А́нглия. She is from England.

То́й е ту́к. He is here.

Hи́е сме от Со́фия. We are from Sofia.

Búe сте добре́. You (pl. or sing. formal) are fine.

Té ca от Báрна. They are from Varna.

Exercise 2

Rearrange the following sentences to make a conversation.

А ти́? Ка́к си? И а́з съм добре́. Благодаря́, добре́ съм.

Exercise 3

Put the correct pronoun in place, choosing from:

```
      á3 az I, ти́ ти you (sing.), то́й той he,

      тя тя тя she, то́ то it, ни́е ние we, ви́е вие you (pl.),

      те́ те they

      1 _____ и́мам сре́ща с Гео́рги.

      2 ____ присти́гат от Ло́ндон.

      3 И ____ сме добре́.

      4 ____ съм от Ма́нчестър.

      5 Откъде́ е Ме́ри? ____ е от Ло́ндон.

      6 ____ и́мате ли вре́ме за кафе́?
```

Unstressed words

Notice that the pronouns á3, Tú, ... 'I', 'you', ..., are stressed, while the forms of 'to be', Cъм, си, ..., are unstressed. Bulgarian has a special class of unstressed words, which you will see more of in the following units. They have a second characteristic that goes with being unstressed: they may never immediately follow a pause, or (for most practical purposes) they may never stand at the beginning of a sentence. So, if you need to use an explicit personal pronoun for emphasis, you say:

áз съм добре́I'm fineте́ са добре́they're fine

However, normally you don't need the pronoun, so you will just say:

добре́ съм I'm fine **добре́ са** they're fine

with the unstressed word after the stressed word. Think of the unstressed words as fragile little things that cannot stand the cold draught from the sentence border and have to be tucked behind a fully stressed word!

Exercise 4

Complete the following with the correct form of съм 'to be'.

1	Аз от Англия.
2	Георги от България.
	Ти́ от Со́фия.
4	Áна и Георги от Варна
5	Тя́ от Ло́ндон.
6	Вие от Шотландия.
7	Ние от Манчестър.

Exercise 5

Remove the personal pronoun from the following sentences and rearrange word order as needed.

 Example:
 Áз съм добре́ – Добре́ съм

 1
 Ти́ си добре́.

 2
 Ни́е сме добре́.

3	Вие сте от Лондон.
4	Вие сте добре
5	Ти си от Варна
6	Тя́ е добре́

Dialogue 2

Much later, Georgi is still at the café. Ana returns with Mary.

Áна· Добър ден, Георги. Запознай се с госпожа Мери

Уа́йт!

Ме́ри: Не госпожа Уайт, Мери, моля. Аз съм Георги. Приятно ми е. Георги:

И аз се радвам. Ме́ри:

Вие сте англичанка, нали? Георги:

Ме́ри: Да́, англича́нка съм.

Георги: Откъде сте?

Ме́ри: От Лондон. Вие студент ли сте?

Георги: Не, програмист съм.

Good afternoon, Georgi. Meet (lit. 'get acquainted ANA:

with') Ms Mary White!

MARY: Not 'Ms White', Mary, please. GEORGI: I'm Georgi. Pleased to meet you.

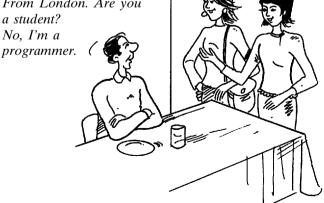
MARY: I'm pleased too.

GEORGI: You are English, aren't you? MARY: Yes, I'm English.

GEORGI: Where are you from? MARY: From London. Are you

a student?

No, I'm a GEORGI:

Vocabulary

добър ден good morning, good afternoon

мо́ля please

прия́тно ми е pleased to meet you (stock phrase at introductions)

откъде́ from where **програми́ст** programmer

Language points 2

Nationalities are always expressed by separate words for men and women:

Америка́нец, америка́нкаAmerican man, American womanАнглича́нин, англича́нкаEnglishman, EnglishwomanГерма́нец, герма́нкаGerman man, German womanТу́рчин, турки́няTurkish man, Turkish womanИталиа́нец, италиа́нкаItalian man, Italian woman

Българин, българка Bulgarian man, Bulgarian woman

Negation

Negation is expressed by **He**, which usually goes before the verb.

Áз съжаля́вамI regretÁз не съжаля́вамI don't regret

Hи́е и́скаме кафе́ We want coffee

Ни́е не и́скаме кафе́ We don't want coffee

In this spot before the verb, **He** has a curious behaviour: it is a stressed word, but the stress is transferred to the word that immediately follows. In this way, the unstressed words that you remember from earlier in this unit may become stressed:

А́з не съ́м бъ́лгарин. I am not a Bulgarian.

Тя́ не е́ герма́нка. She is not a German (woman).

This has no effect when the following word is a stressed word: in **ни́е не и́скаме кафе́** above the verb **и́скаме** does not get more stress than it already has, but in **Á3 не съ́м бъ́лгарин** the normally unstressed **съм** has received the stress from **не**, which is left without stress. (In the he/she forms, you may sometimes hear **не́ e** as well as **не е́**.)

If you listen closely, you will also hear that when Mary says '**Hé rocnoжá Уайт**' in the dialogue, the **нé** is stressed, because here it is not in front of a verb!

The verb ня́мам

In just one verb, the negation particle **He** fuses with the verb to form a new verb with incorporated negation: **HÁMAM** 'not to have' (compare with **ÚMAM** 'to have'). Apart from that, it behaves like any other **a**-verb:

Имате ли кафе? - Не, нямаме.

Do you have coffee? - No, we don't.

Имаш ли време за кафе? – Не, нямам.

Do you have time for coffee? - No, I haven't.

Questions

Yes/no-questions are formed by adding the question particle ли:

Той е бъ́лгарин.Той бъ́лгарин ли е?He is a Bulgarian.Is he a Bulgarian?

Áна и́ма вре́ме за кафе́.Áна и́ма ли вре́ме за кафе́?Ana has time for coffee.Does Ana have time for coffee?

This particle is always unstressed. Put it after the verb or whatever other word constitutes the base for the question:

Нямате ли време за кафе?

Don't you have time for coffee?

Тук ли е Георги?

Is Georgi here?

For the other type of questions, those that are not answerable with 'yes' or 'no', you use question-words. Most question-words in Bulgarian begin with κ -: e.g. $\kappa a \kappa$ 'how', $\kappa \tau \Delta g$ 'where'.

Как е Георги?

How is Georgi?

Къде́ е Ана?

Where is Ana?

Polite address

Address people as **ви́e**, unless you know them very well and/or they suggest you use **ти́**. Ana introduces her friend rather formally as **госпожа́ Ме́ри Уа́йт**. She could also have used **госпожица** ('Miss') **Уа́йт**, as Mary is single, but **госпожа́** ('Mrs') is commonly used as an equivalent to 'Ms'. Although Mary insists on being addressed by her first name, Georgi still uses the **ви́e** form – after all, they have only just met.

Exercise 6

Complete the answers to the following questions.

 Example:
 Mépu българка ли е? – Hé, не é.

 Is Mary (a) Bulgarian? – No, she isn't.

 1 Áна йска ли кафе? – Hé, _______.

 (Does Ana want coffee? – No, ______.)

 2 Áна българка ли е? – Да́, ______.

 (Is Ana Bulgarian? – Yes, _____.)

 3 Áна и Ме́ри йскат ли кафе́? Не́, _____.

 (Do Ana and Mary want coffee? – No, _____.)

 4 Америка́нец ли си? Да́, _____.

 (Are you American? – Yes, _____.)

 5 Гео́рги и А́на от А́нглия ли са? Не́, _____.

 (Are Georgi and Ana from England? – No, _____.)

Exercise 7

Do some silly, persistent questioning. Ask Georgi what nationality he is, using америка́нец, англича́нин, герма́нец, ту́рчин, италиа́нец, бъ́лгарин (of which obviously only one will be correct) with the ти́ form, and give his answers.

Example: Гео́рги, америка́нец ли си?

– Не́, не съ́м америка́нец.

Georgi, are you an American?

– No, I am not an American.

Exercise 8

Ask Mary the same questions, using the **ви́e** form and **америка́нка**, **англича́нка**, **герма́нка**, **турки́ня**, **италиа́нка**, **бъ́лгарка**.

Example: Ме́ри, америка́нка ли сте?

- Hé, не съм американка.

Mary, are you an American?

- No, I am not an American.

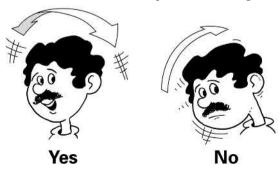
Cultural note: 'yes'/'no' in body language

You may have heard that the Bulgarian body language for 'yes' and 'no' is the other way round from Western European equivalents. That is to some extent true, but we want to give you the full picture. The following is about as difficult as it gets in this book, so give us your full attention.

The 'no' you are used to is a head shake, the opposite, 'yes', is a nod. Bulgarian body language 'no' is not a 'nod', which usually starts from above going down and may be repeated, but a single nod starting from below and going up. It may, for good measure, be accompanied by the sound that in English expresses disapproval and is usually represented by 'tsk, tsk', but in Bulgarian there is usually only one instance of 'tsk'.

The 'yes' you are used to is a nod, the opposite, 'no', is a head shake. Bulgarian 'yes' in body language is not a quick shaking of the head, but rather a leisurely wagging from side to side, with no accompanying sound.

Got that? The rest of the book will be a breeze. (Oh, and people in the tourist business often try to adjust their body language to what is common in Western Europe. But do hang on in there.)

Dialogue 3 \(\infty\) (Audio 1; 8)

At the café, Ana grabs a menu from the next table and hands it to Mary.

Áна: Заповя́дай! Искаш ли чай или кафе́?

Ме́ри: Кафе́, мо́ля.

Áна: Со́к или ко́ла не и́скаш ли?Ме́ри: Не́, благодаря́, са́мо кафе́, мо́ля.

Георги: Аз тръгвам. Късно е вече. Довиждане, Ана,

довиждане, Мери! Приятен ден!

Áна и

Ме́ри: Дови́ждане, Гео́рги!

Ana: Here you are! Do you want [some] tea or coffee?

MARY: Coffee, please.

ANA: Don't you want any juice or Coke? MARY: No, thank you, just coffee, please.

GEORGI: I'm leaving. It's late already. Goodbye, Ana, goodbye,

Mary! [Have a] nice day!

ANA and

MARY: Goodbye, Georgi!

Vocabulary

и́скам to want ча́й tea

со́к juice **ко́ла** Coca-Cola, Coke

тръ́гвам to leave къ́сно late

ве́че already

Exercise 9

Complete the following sentences, using the example given below.

Example: Аз тръгвам. Ти тръгваш ли?

I am leaving. Are you leaving?

- 1 Áна тръ́гва. Гео́рги ____ ли?
- 2 А́з и́скам кафе́. Ти́ ____ ли?
- 3 Ние тръгваме. Вие ____ ли, госпожа Антонова?
- 4 А́з и́скам кафе́. Ти́ ____ ли кафе́?
- 5 Áз бъ́рзам. Ти́ _____ ли?
- 6 Те́ бъ́рзат. Ви́е ____ ли, А́на и Гео́рги?

2 В хотела и вкъщи

In the hotel and at home

In this unit you will learn how to:

- Ask about availability
- Express qualities by using adjectives
- Use verbs of the w-class

Dialogue 1 (Audio 1; 9)

On a hot summer's day, Georgi Petrov arrives at the hotel.

Георги: Добър ден. Казвам се Георги Петров. Имам

резервация за този хотел.

Служителка: Добър ден, господин Петров, добре дошли.

Еди́н моме́нт са́мо . . . (checks the reservations). Да́, е́то: Гео́рги Петро́в, едини́чна ста́я, за една́ но́щ. Каква́ ста́я и́скате – с ду́ш или́ с ва́на? Предпому́том с ро́мо. У́мо, ди темери́тор?

Гео́рги: Предпочи́там с ва́на. И́ма ли телеви́зор? Служи́телка: Да́, разби́ра се. Зна́чи, едини́чна ста́я с ва́на. Гео́рги: Да́, то́чно така́. Пъту́вам с кола́. И́ма ли

па́ркинг?

Служителка: Да, има голям и удобен паркинг.

GEORGI: Good morning. My name is Georgi Petrov. I have

a reservation at this hotel.

RECEPTIONIST: Good morning, Mr Petrov. Just a moment . . . yes,

here it is: Georgi Petrov, single room, for one night. What kind of room do you want - with a

shower or with a bathtub?

GEORGI: I prefer [one] with a tub. Is there a TV set?

RECEPTIONIST: Yes, of course. So, a single room with a bath.
GEORGI: Yes, right. I'm travelling by car. Is there a car

park?

RECEPTIONIST: Yes, there is a large and convenient car park.

Vocabulary

ка́звам се	my name is	резерва́ция	booking
добре́ дошли́	welcome!	éто	here; here
			it is
едини́чна ста́я	single room	но́щ (f.)	night
c	with	дýш	shower
ва́на	bath(tub)	предпочи́там	to prefer
телеви́зор	television set	разби́ра се	of course
то́чно така́	right, exactly	пъту́вам	to travel
кола́	car	па́ркинг	car park
голя́м	large, big	удо́бен	convenient

Language points 1

Gender of nouns

Nouns in Bulgarian belong to one of three genders: masculine, feminine or neuter. The gender can in most cases be gleaned from the ending:

• Nouns ending in a consonant (including n) are usually masculine:

студе́нт (male) student

мъ́ж man музе́й museum

• Nouns ending in -a or -s are feminine:

студе́нтка (female) student

жена́ woman ста́я room

• Some feminine nouns also end in a consonant:

но́щ night **ве́чер** evening

• Nouns ending in -o or -e are neuter:

мя́сто place и́ме name небе́ sky

So why do you need to know the gender of a noun? Among other things, to use the correct pronoun: you use the masculine and feminine pronouns $\mathbf{T}\acute{\mathbf{u}}$ and $\mathbf{T}\acute{\mathbf{u}}$ not only to refer to males and females, but also to refer to any masculine or feminine noun:

Къде́ е Ана? – Тя́ е ту́к.

Where's Ana? - She is here.

Георги има кола. Тя е тук.

Georgi has a car. It is here.

Имаме голям паркинг. Той е отсреща.

We have a large car park. It is just opposite.

Gender of adjectives

Adjectives are words that describe the qualities or properties of things, and they go in front of the nouns they qualify. They change according to the gender of the noun, nicely echoing the pattern you have already seen for the nouns. The masculine form usually ends in a consonant:

ве́сел студе́нт merry (male) student

ста́р мъ́жold manху́бав музе́йnice museum

The masculine form is also the look-up form that appears in dictionaries. Add -a to form the feminine:

ве́села студе́нтка merry (female) student

мла́да жена young woman xyóaва ста́я nice room

Add **-o** to form the neuter:

ху́баво мя́стоnice placeху́баво и́меnice nameси́во небе́grey sky

Pointing

The word 'this' in Bulgarian changes by gender:

то́зи хоте́л е голя́мthis hotel is bigта́зи кола́ е но́ваthis car is newтова́ мя́сто е ху́бавоthis place is nice

The neuter form **ToBá** may also be used on its own:

това́ е Ме́ри this is Mary това́ е чуде́сно this is wonderful

Existence – има/няма

You already know the verbs **úmam** 'to have' and **hámam** 'not to have'. When used in the third person singular **úma** and **háma**, they can also have the meanings 'there is' and 'there is not':

Йма ли па́ркинг? Is there a car park? **Hé**, **ня́ма па́ркинг.** No, there isn't a car park.

Exercise 1

Match the adjectives on the right with the nouns on the left.

 стая
 голям

 мъж
 удобен

 паркинг
 стар

 хотел
 голяма

Dialogue 2 (Audio 1; 11)

Svetla goes to see the Petrov family. She rings the bell, and Milena opens the door.

Милена: Здравей, Светла. Заповядай, влез!

Све́тла: Здраве́й, Миле́на. Но́ся ти цветя́, заповя́дай! Миле́на: Какъ́в краси́в буке́т! Благодаря́ мно́го!

Све́тла: Мо́ля. (Looking around) И́мате мно́го ху́бав

апартамент.

Милена: Да, хубав е. Малък, но удобен. Има кухня, спалня

и хо́л.

Светла: Има ли балкон?

Милена: Да, има голям балкон.

Свéтла: Къдé е Геóрги? Милéна: Óще е на ра́бота.

Све́тла: То́й мно́го рабо́ти. А ти́ ка́к си? Какво́ но́во? Миле́на: Й а́з ня́мам мно́го свобо́дно вре́ме. Сега́ у́ча

немски.

Светла: Ти не говориш ли немски?

Милена: Говоря английски и руски, разбирам малко

немски, но не говоря добре този език. Сега ходя

на курс по немски.

MILENA: Hello, Svetla. Please come in!

SVETLA: Hello, Milena. I'm bringing you flowers, here you are!

MILENA: What a beautiful bouquet! Thanks very much!

SVETLA: You're welcome. You (pl.) have a very nice flat.

MILENA: Yes, it's nice. Small but comfortable. It has a kitchen.

a bedroom and a sitting room.

SVETLA: Does it have a balcony?

MILENA: Yes, it has a large balcony.

SVETLA: Where's Georgi?

MILENA: He's still at work.

SVETLA: He works a lot. And how are you? What's new?

MILENA: I too don't have much free time. I am studying

German now.

SVETLA: You don't speak German?

MILENA: I speak English and Russian, [and] I understand a bit

of German, but I don't speak that language well. I am

taking [lit. 'going to'] German lessons now.

Vocabulary

но́ся, -иш краси́в мо́ля	to bring, carry beautiful you're welcome,	цветя́ (pl.) буке́т ху́бав	flowers bunch, bouquet beautiful, fine
апартаме́нт	don't mention it apartment, flat	ма́лък, -лка	small
кухня	kitchen	спалня	bedroom
хо́л	sitting room	балко́н	balcony
о́ще	still, yet	рабо́тя, -иш	to work
но́в	new	свобо́ден, -дна	free, available
у́ча, -иш	to study	не́мски	German

гово́ря, -иш	to speak	английски	English
ру́ски	Russian	разби́рам	to understand
ма́лко	a little	ези́к	language
сега́	now, at the	хо́дя; хо́дя	to go; to go
	moment	на ку́рс	to lessons

Language points 2

Verbs in -и-

This is how **u**-verbs change in person and number. You will note slight differences in the endings as compared with the **a**-verbs:

áз гово́ряI speakти́ гово́ришyou (sing.) speakтой/тя́/то́ гово́риhe/she/it speaksни́е гово́римwe speak

ви́е гово́рите you (pl. and formal) speak

те́ гово́рят they speak

Bulgarian has no infinitive form (e.g. 'to speak'), so verbs are listed in dictionaries under their first person singular form: **и́мам** 'to have', **гово́ря** 'to speak'. Unfortunately, you are not always able to tell which group the verb belongs to from this form. It is safe to assume that all verbs ending in -am in their dictionary form are a-verbs. Also, that most (not all) verbs ending in -я are u-verbs, as are verbs ending in -ча, such as ýча 'to study'. A good rule is to learn both the first and second person singular of any new verb, e.g.: гово́ря, гово́риш; ýча, ýчиш.

Disappearing vowels

Some adjectives have a vowel in the last syllable of the masculine form that disappears in the other forms, for example:

ма́лък хоте́л	small hotel
ма́лка ста́я	small room
ма́лко кафе́	small café

удобен хоте́лcomfortable hotelудобна ста́яcomfortable roomудобно мя́стоcomfortable place

These adjectives end in either **-ен** or **-ъ-** plus a consonant, but not all adjectives with these endings lose their last vowel. Therefore, we indicate disappearing vowels in the vocabulary, as you have seen for ма́лък and свобо́ден above (p. 16).

Exercise 2

Complete the following with the correct form of то́зи 'this'.

- 1 Éто еднá колá. Úскаш ли ____ колá? 2 Éто еди́н букéт. Úскаш ли ____ букéт? 3 Éто еднó кафé. Úскаш ли ____ кафé?
- 4 Ето един телевизор. Искаш ли ____ телевизор?

Exercise 3

Complete the following with the correct form of гово́ря 'to speak'.

1	Á3 1	немски.	
2	Té c	а́мо български и англи́йски.	
3	Áна	с Георги.	
4	Ти́ ј	и немски?	
5	Hứ _Θ	сэмо эприйски з Милена	x

Exercise 4 (Audio 1; 12)

Answer	the 1	tollo	owing	questions.
1 Tứ nơ	റ്റ്ന	****	777 2	Па

- 1 Ти́ работиш ли? Да́, _____.
- 2 Ти́ гово́риш ли не́мски? Да́, _____.
- 3 Гео́рги рабо́тят ли? Hé, _____.
- 4 Георги носи ли цветя? Да, _____.
- 5 Вие ходите ли на курс по немски, госпожа Антонова? Не,
- 6 Ти учиш ли български? Да, _____.

Exercise 5

Use **и́мам** 'to have', **рабо́тя** 'to work', **хо́дя** 'to go' or **гово́ря** 'to speak' to complete the blanks in the following.

- 1 Ти ____ ли на курс по български?
- 2 Ние ____ немски.
- 3 Георги, ____ ли свободно време?
- 4 Áз _____ в еднá нéмска фирма (firm).

Dialogue 3 \(\hat{\Omega}\) (Audio 1; 13)

Mary is looking for a flat and visits a property agency. She is greeted by the clerk.

Служител: Добър ден. Какво обичате?

Ме́ри: Тъ́рся ма́лък апартаме́нт под на́ем. Служи́тел: Къде́ предпочи́тате? В ко́й кварта́л?

Ме́ри: Предпочи́там в Ло́зенец.

Служител: Имаме една оферта там. Едностаен апартамент с

ба́ня.

Ме́ри: Обзаве́ден ли е?

Служител: Да, има голямо легло, диван, библиотека,

гардероб, бюро, малък шкаф.

Ме́ри: И́ма ли па́рно и то́пла вода́?

Служител: Не, няма, има бойлер. Имаме и самостоятелна

ста́я на булева́рд "Ви́тоша", но за непуша́ч. Ви́е

пушите ли?

Ме́ри: Не́, не пу́ша.

Служител: Тази стая има и парно, и телефон.

Ме́ри: О́, да́, непреме́нно и́скам телефо́н. Та́зи офе́рта е

много интересна.

CLERK: Good morning. May I help you?

MARY: I'm looking for a small flat to rent.

CLERK: Where do you prefer? In which district?

MARY: I prefer [one] in Lozenets.

CLERK: We have one available there. A one-bedroom flat with

facilities.

MARY: Is it furnished?

CLERK: Yes, it has a large bed, a sofa, bookshelf, wardrobe,

desk and a small closet.

MARY: Is there central heating and hot water?

CLERK: No, there isn't, there is a water heater. We also have

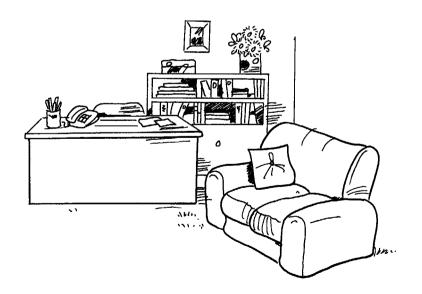
a bed-sitting room on boulevard Vitosha, but for a

non-smoker. Do you smoke?

MARY: No, I don't.

CLERK: This room has both central heating and a telephone.
MARY: Oh yes, I definitely want a telephone. This offer is very

interesting.

Vocabulary

какво́ оби́чате?	may I help you? (lit. 'what do you like?')	тъ́рся, -иш	to look for, seek
апартаме́нт под	apartment to let	предпочи́там	to prefer
на́ем			
кварта́л	city region, quarter	офе́рта	offer
ба́ня	bathroom, facilities	обзаве́ден	furnished
легло́	bed	дива́н	couch, sofa
библиоте́ка	bookshelf	гардеро́б	dresser, wardrobe
бюро́	desk, writing table	шка́ф	cupboard
па́рно	central heating	то́пъл, -пла	warm, hot
вода́	water	бойлер	water heater
самостоя́телен, -лна	independent, self-contained	непуша́ч	non-smoker
пу́ша, -иш	to smoke	непреме́нно	definitely, absolutely
интере́сен, -сна	interesting		

Exercise 6

There's a lot of things you'd want in a flat. Make small dialogues for asking about them and answering, following the pattern.

Example: **Úма ли балко́н? – Да́, е́то та́м.**Is there a balcony? –Yes, right over there.

Use the words **ку́хня** 'kitchen', **телефо́н** 'telephone', **телеви́зор** 'television set', and **спа́лня** 'bedroom'.

Exercise 7

Rearrange the words to make sentences.

- 1 хоте́л, то́зи, миниба́р, в, ня́ма
- 2 на, по, Георги, език, ходи, курс, руски
- 3 балкон, и, с, искам, стая, душ
- 4 ли, руски, Георги, не, говори
- 5 и, Милена, много, Георги, работят

3 В рестора́нта

In the restaurant

In this unit you will learn how to:

- · Order in a restaurant
- Talk about meals
- Count to ten
- Use object pronouns
- Use the definite article
- Use verbs of the e-class

Dialogue 1 (Audio 1; 14)

Georgi tells Petar about his new friend Mary.

Георги: Знаеш ли, имам една нова позната, от Англия.

Петър: Англичанка ... Аз не я познавам, нали?

Георги: Не, не я познаваш. Аз я познавам от една седмица.

Тя́ се ка́зва Ме́ри. Дове́чера оти́ваме на пицари́я.

Петър: Вместо на пицария идете в един хубав ресторант

с добра българска кухня. Често ходя в ресторант "Астра". Харесвам го, защото е спокоен и има

голя́ма гради́на.

Георги: Къде́ е то́зи рестора́нт?

Петър: На улица "Търговска", до моста. Вечер обик-

новено има много хора. Аз винаги правя

резервация.

Гео́рги: Зна́еш ли телефо́на на рестора́нта? Пе́тър: Зна́я го, разби́ра се – 8-7-3-4-5-6.

Георги: Добре, тогава резервирам маса в ресторант

"Астра". Благодаря за помощта.

GEORGI: Do you know, I have a new [female] acquaintance,

from England.

Petar: An Englishwoman . . . I don't know her, do I?

GEORGI: No, you don't know her. I have known her for a week.

Her name is Mary. Tonight we are going to a pizza

restaurant.

PETAR: Instead of a pizza restaurant, go to a nice restaurant

with good Bulgarian cuisine. I often go to restaurant 'Astra'. I like it, because it is quiet and has a large

garden.

GEORGI: Where is this restaurant?

PETAR: On Targovska street, next to the bridge. In the

evenings there's usually a lot of people there. I always

make a reservation.

GEORGI: Do you know the phone number of the restaurant?

PETAR: *I know it, of course – 8-7-3-4-5-6.*

GEORGI: Good, then I reserve a table in restaurant 'Astra'.

Thank you for [your] assistance.

Vocabulary

зна́я, зна́еш	to know (a fact)	позна́та	acquaintance (female)
позна́вам	to know, be acquainted with	се́дмица	week
дове́чера	tonight	оти́вам	to go
вме́сто	instead of	пицари́я	pizza restaurant
добъ́р, добра́, добро́	good	че́сто	often
харе́свам	to like	защо́то	because
споко́ен, -о́йна	quiet	гради́на	garden
у́лица	street	до	next to, by, beside
мо́ст	bridge	ве́чер (adv.)	in the evening, evenings
обикнове́но	usually	xópa (pl.)	people
ви́наги	always	тога́ва	then, in that case
ма́са	table	по́мощ (f.)	help

Language points 1

Tag questions

In English, you can make a declarative sentence into a question by adding a tag that echoes the verb, for example 'You speak Bulgarian, don't you?'. In Bulgarian, you simply add the little word нали́, for example Гово́риш български, нали́?, Имаш кола́, нали́? 'You have a car, haven't you?'

Definite article

Like English, Bulgarian has a definite article, but while the English article is a separate word, placed before the noun, the Bulgarian article is tacked on to the end of the word. 'A fish' or 'fish' is **púбa**, and 'the fish' is **púбaтa**. Furthermore, it has different forms for the three genders:

(1) Masculine: -ът (-а)

рестора́нт restaurant **рестора́нтът (рестора́нта)** the restaurant

мъ́ж man **мъжъ́т (мъжа́)** the man

The masculine article differs from the feminine and neuter in having two forms depending on the role the noun plays in the sentence.

(a) Use the long form ending in -T when the noun serves as the subject of the sentence:

Мъжът чете книга.

The man is reading a book.

Ресторантът е на улица "Раковски".

The restaurant is on Rakovski street.

- or when it follows the verb съм 'to be':

Това ли е ресторантът?

Is that the restaurant?

(b) In any other position, use the short form:

Тя́ говори с мъжа́.

She is talking to the man.

Не виждам мъжа.

I don't see the man.

This distinction is ignored in the spoken language, where the shorter form мъжа́ is more common than мъжъ́т.

This is also one of the few cases where the spelling does not reflect the pronunciation – the ending -a is actually pronounced as if it were spelled with -ъ: мъжъ́, рестора́нтъ.

With masculine nouns ending in -й, the й of the noun and the ъ of the article will be spelled with the letter я, but is read as йъ (see also 'Introduction', p. vii):

чай чаят (чая)the tea (pronounced as ifspelled чайът, чайъ)

(2) Feminine: -Ta

кола́	car	кола́та	the car
жена́	woman	жена́та	the woman

In feminine nouns ending in a consonant, the stress always moves to the article:

по́мощ	help	помощта́	the help
но́щ	night	нощта́	the night

(3) *Neuter*: **-то**

вре́ме	time	вре́мето	the time
легло́	bed	легло́то	the bed

A good rule of thumb for beginners is to use the Bulgarian article where you would use 'the' in English. There are some minor exceptions, and we'll look at them later.

Exercise 1

Use the model below to complete the following sentences.

Example: **Йскам еди́н со́к. – Заповя́дай со́ка!** I want a juice. – Here's your juice!

1	Йскам	кафе. – Заповя́дай!	
2	Йскам	ко́ла. – Заповядай!	
3	Йскам	ча́й. – Заповя́дай!	
4	Йскам	пи́ца. – Заповя́дай!	
5	Йскам	сандвич. – Заповядай	!
6	Йскам	легло. – Заповя́лай !	

Object pronouns

You have already learned to say 'I', 'you', 'he', 'she' etc., and now you will learn to say 'me', 'you', 'him', 'her' etc. Here are both types of pronoun shown together:

áз	ме	me
ти́	те	you
то́й	го	him
ТЯ́	Я	her
τó	го	it
ни́е	ни	us
ви́е	ВИ	you (pl. and formal)
тé	ГИ	them

These pronouns belong to the class of unstressed words that you learned about in Unit 1, p. 5. In principle, their place is just in front of the verb in the sentence:

Често ходя в този ресторант. Много го харесвам.

I often go to this restaurant. I like it very much.

Къде́ е книгата? – Ана я чете́.

Where's the book? - Ana is reading it.

But, like съм, they can never come immediately after a pause:

Често ходя в този ресторант. Харесвам го.

I often go to this restaurant. I like it.

Познаваш ли Ана? - Познавам я.

Do you know Ana? - Yes, I do.

And, like **съм**, they may receive the stress transferred from **не** (*see* Unit 1):

Имам една нова позната. Ти не я познаваш.

I have a new (female) aquaintance. You don't know her.

Exercise 2

You know a lot of people, don't you? Give a positive answer to all the questions, following this example.

 Example:
 Позна́ваш ли А́на? – Да, позна́вам я.

 Do you know Ana? – Yes, I do.

 1 Позна́ваш ли Пе́тър? – Да́, ______.

 2 Позна́ваш ли Пе́тър и Ана? – Да́, _____.

 3 Позна́ваш ли ме? – Да́, _____.

 4 Позна́ваш ли ни? – Да́, _____.

 5 А́на и Андре́й, позна́вате ли Миле́на? – Да́, _____.

5 Ана и Андреи, познавате ли Милена? – Да, _____
 6 Ана и Андрей, познавате ли Петър? – Да, _____

7 Áна и Андрей, познавате ли Милена и Георги? – Да, _____.

Exercise 3

This is almost the same as Exercise 2, but give negative answers this time. Remember to stress the word immediately following the negative particle **He** (see Unit 1).

Example: Позна́ваш ли А́на? – Не́, не я́ позна́вам. Do you know Ana? – No, I don't.

1 Позна́ваш ли Миле́на и Гео́рги? – Не́, не _____.

2 Позна́ваш ли Пе́тър? – Не́, не _____.

3 Позна́ваш ли ме? – Не́, не _____.4 Позна́ваш ли ни? – Не́, не _____.

5 Миле́на позна́ва ли Пе́тър? – Не́, не _____.

6 Милена познава ли Петър и Ана? – Не, не _____.

7 Милена познава ли Ана? – Hé, не _____.

Dialogue 2 (Audio 1; 16)

Georgi and Mary are in the restaurant. They are studying the menu.

Ме́ри: Гео́рги, какво́ има в сала́та "Снежа́нка"?

Георги: Не знаеш ли? Кисело мляко, нарязана на ситно

краставица, копър, чесън, сол.

Ме́ри: А́з не позна́вам добре́ бъ́лгарската ку́хня.

Георги: Не ходиш ли на ресторант?

Ме́ри: Да́, хо́дя. Обя́двам пи́ца или са́ндвич в еди́н

ресторант до офиса. За вечеря обикновено

поръчвам пържола и шопска салата.

Георги: Ето че знаеш нещо за българската кухня. Обичаш

ли шо́пска сала́та?

Ме́ри: Да́, оби́чам я, но сега́ и́скам "Снежа́нка". Гео́рги: В Бълга́рия със сала́тата пи́ем ракия.

Ме́ри: Това́ е мно́го си́лна напи́тка. А́з искам ча́ша бя́ло

ви́но.

Георги: Добре́. Къде́ е сервитьо́рът? А, е́то го, и́два. . . .

Моля, една салата "Снежанка", една шопска

салата, една малка ракия, чаша бяло вино.

MARY: Georgi, what's in a 'Snezhanka' salad?

GEORGI: Don't you know? Yogurt, finely chopped cucumber,

dill, garlic, salt.

MARY: I don't know Bulgarian cuisine very well.

GEORGI: Don't you dine out?

MARY: I do. I have a pizza or a sandwich for lunch in a

restaurant near the office. For supper I usually order

a pork chop and shopska salad.

GEORGI: There, you do know someting about Bulgarian cuisine.

Do vou like shopska salad?

MARY: Yes, I do, but now I would like a 'Snezhanka'.

GEORGI: In Bulgaria we drink fruit brandy with salad.

MARY: That's a very potent drink. I would like a g

That's a very potent drink. I would like a glass of

white wine.

GEORGI: Good. Where's the waiter . . . Ah, there he is, he's com-

ing. . . . Please, one Snezhanka salad, one shopska salad, one small fruit brandy, a glass of white wine.

Vocabulary

сала́та	salad	ки́село мля́ко	yogurt
наря́зан	cut-up, chopped;	кра́ставица	cucumber
наря́зан на	finely chopped		
си́тно			
ко́пър	dill	че́сън	garlic
со́л	salt	ку́хня	cuisine; kitchen
пи́ца	pizza	са́ндвич	(toasted) sandwich
о́фис	office	вече́ря	supper, evening
			meal

поръ́чвам	to order	пържо́ла	cutlet
ве́чер (adv.)	in the evening,	шо́пска сала́та	'farmer's' salad
	evenings		(with feta cheese)
оби́чам	to love, like	пи́я, пи́еш	to drink
раки́я	fruit brandy	си́лен, -лна	strong, potent
напи́тка	drink, beverage	ча́ша	glass, cup
бя́л	white	ви́но	wine
сервитьо́р	waiter	и́двам	to come

Language points 2

Show and tell: éто

The meaning of $\acute{e}\tau o$ is 'here is . . .' or 'there is . . .'. Perhaps surprisingly, it takes an object pronoun:

Éто Гео́рги. Here's Georgi./There's Georgi. **Éто го.** Here he is./There he is.

Éто кола́та. Here's the car./There's the car.

Éто я. Here it is./There it is.

Éто Гео́рги и А́на. Here are Georgi and Ana./

There are Georgi and Ana.

Éто ги. Here they are./There they are.

Exercise 4

Complete the following sentences (assume that you are able to point to whatever is asked for). Use the example as a guide.

Example: Къде́ е сала́тата? – Е́то я! Where is the salad? - Here it is!

```
1 Къде́ е пи́цата? – Е́то _____!
2 Къде́ е рестора́нтът? – Е́то _____!
3 Къде́ са Гео́рги и А́на? – Е́то _____!
4 Къде́ е моми́чето? – Е́то _____!
```

- 5 Къде́ е Ме́ри? Е́то _____!
- 6 Къде́ е момче́то? Е́то _____! 7 Къде́ са момичето и момче́то? – Е́то !

Counting to ten ( ) (Audio 1; 17)

ну́ла	0	ше́ст	6
едно́	1	се́дем	7
две́	2	о́сем	8
три́	3	де́вет	9
че́тири	4	де́сет	10
пе́т	5		

Verbs in -e-

This is the last of the three types of verbs. Here are two examples:

а́з чета́	I read
ти́ чете́ш	you (sing.) read
той/тя́/то́ чете́	he/she/it reads
ни́е чете́м ви́е чете́те те́ чета́т	we read you (pl. and formal) read they read
áз пи́я ти́ пи́еш то́й/тя́/то́ пи́е	I drink you (sing.) drink he/she/it drinks
ни́е пи́ем ви́е пи́ете те́ пи́ят	we drink you (pl. and formal) drink they drink

In both **e**- and **u**-verbs, there is a lack of correspondence between pronunciation and spelling in the 'I' and 'they' forms: **чета́**, **чета́** are pronounced as if written **четъ́**, **четъ́**т, and **пи́**я, **пи́**ят as if **пи́йъ**, **пи́йът**. This is the norm, but in some dialects the endings are pronounced as written.

Exercise 5

Complete the following sentences.

Example: Аз чета́ книга. Ти́ какво́ четеш?

I am reading a book. What are you reading?

1	А́з пи́я би́ра. Ти́ какво́ ?
2	Аз чета́ книга. Гео́рги какво́?
3	Ние пием вода. Те какво?
4	Вие пиете вино. Ана какво?
5	Те́ чета́т рома́н ('novel'). Ви́е какво́?
	Ана и Георги пият минерална вода. Ние какво ч
7	Ти четеш роман. Ана какво?

Verbs of eating

'To eat' is an **e**-verb, but with a slight irregularity in its 'I'-form (first person singular). The remaining forms are regular:

áз я́мI eatти́ яде́шyou (sing.) eatтой/тя́/то́ яде́he/she/it eats

ни́е яде́м we eat

ви́е яде́те you (pl. and formal) eat

тé ядáт they eat

The main meals of the day have their own separate verbs. A typical day might go like this:

Закусвам вкъщи.

I have breakfast at home.

Обя́двам в една́ пицария до офиса.

I lunch at a pizza restaurant next to the office.

Вечерям на ресторант.

I have supper in a restaurant.

You can also use these verbs to indicate what you are having for the meal:

Обядвам с пица.

I have pizza for lunch.

Exercise 6

These people have some strange meal habits. Change the verbs of eating so that the sentences show more traditional fare for the time of the day.

- 1 Вечерям в офиса с пица и кока-кола.
- 2 Те́ че́сто заку́сват с пържо́ла и ча́ша ви́но в рестора́нт "А́рда".
- 3 Винаги обя́двам мно́го ра́но, са́мо с кафе́ и цига́ра ('cigarette').
- 4 Георги закусва с риба и чаша бяло вино.
- 5 Вечерям с чай и сандвич и отивам на работа.

Dialogue 3

Meanwhile, the couple at the next table seem to have rather different appetites. Is the lady really hungry?

Жената: Много дълго четеш менюто. Сигурно вече

знаеш всичко наизуст ...

Мъжът: Сутрин не закусвам, пия само едно кафе. Много

съм гла́ден сега́. Искам не́що вку́сно: су́па,

салата, след това ястие с месо.

Жената: А аз изобщо не съм гладна. Обикновено не

обя́двам. Но мно́го съм жа́дна.

Мъжът: Може би една салата?

Жената: Но каква салата? Шопската салата е с лук и

"Снежанка" с чесън – не обичам миризмата.

Мъжът: Да, разби́рам. Не и́скаш ни́що. (*To the waiter*)

Мо́ля, искам да поръчам.

Сервитьорът: Да, слушам ви.

Мъжът: Искам една пилешка супа, една шопска салата,

една свинска пържола и една студена бира.

Сервитьорът: А за госпожата?

Мъжът: Тя́ е на дие́та! Иска са́мо една́ голя́ма бути́лка

минера́лна вода́.

Vocabulary

д ъ́лго (adv.)	long	си́гурно (adv.)	surely
вси́чко	everything	наизу́ст	by heart
су́трин	in the morning	гла́ден, -дна	hungry
вку́сен, -сна	tasty	су́па	soup
я́стие	dish, course	месо́	meat
изо́бщо	at all	жа́ден, -дна	thirsty
лýк	onion	миризма́	smell
сви́нска	pork chop,	на диета съм	to be on a
пържо́ла	cutlet		diet
бути́лка	bottle		

Language points 3

Double negation

Always double your negations! **Húmo** means 'nothing', but you still need to add a negation to the verb:

Тя́ ни́що не и́ска. She doesn't want anything.

Нищо не виждам. I can see nothing.

Doubled prepositions

In the written language, the preposition $\mathbf{c}$ 'with' is 'doubled' to $\mathbf{c}\mathbf{b}\mathbf{c}$ when it occurs in front of a word starting with either $\mathbf{c}$ or $\mathbf{3}$:

Пием ракия със салатата.

We drink fruit brandy with the salad.

Искам пържола със зеле.

I want a pork chop with cabbage.

Similarly B 'in', 'into' is doubled to BTB in front of B or th:

Отивам във Варна.

I am going to Varna.

Работя във фирмата.

I work in the firm.

In informal spoken language these prepositions are often doubled in any position.

Салатата е със лук.

The salad contains (lit. 'is with') onions.

Отивам във Русе.

I am going to Ruse.

Exercise 7

Either гла́ден 'hungry' or жа́ден 'thirsty' will fit in each of the empty spaces below. Fill them in.

1	Много съм Искам една бира.
2	Георги е Иска супа, пържола и десерт.
3	Áна, не си ли ? Не пиеш бирата.
	Ни́е не сме́ И́скаме са́мо една́ би́ра и една́ минера́лна вода́.
5	Áна и Георги, защо́ не пиете? Не сте́ ли?
	Те́ не са́ , но́ са Йскат една́ би́ра и една́ минера́лна вода́.

Exercise 8

More food, anyone? Give positive and negative answers to the following questions.

following questions.

Example: Úскаш ли кафе́?

— Да, úскам кафе́. — Не́, ни́що не úскам.

Do you want coffee?

— Yes, I do. — No. I don't.

1 И́скаш ли сала́та? — Да́, ______. — Не́, _____.

2 Гео́рги и Ме́ри, и́скате ли кафе? — Да́, _____. — Не́, ____.

3 И́скаш ли ча́й? — Да́, _____. — Не́, ____.

4 Те́ и́скат ли сала́та? — Да́, _____. — Не́, ____.

5 Гео́рги и́ска ли пържо́ла? — Да́, ____. — Не́, ____.

6 Жена́та и́ска ли десе́рт? — Да́, ____. — Не́, ____.

Exercise 9

Read through the following passage, which has verbs of all three types.

Георги работи в една голяма фирма. Обикновено закусва рано. На работата пие чай. Обядва в офиса. Не ходи много често на ресторант. Вечер учи немски език. Чете един много интересен немски роман.

Now write the passage using ás instead of Георги.

Example: **Áз рабо́тя в една́ голя́ма фи́рма ...** I work in a big firm ...

Then write it once more using **Георги и Ана**.

Example: Гео́рги и А́на рабо́тят в една́ голя́ма фи́рма ... Georgi and Ana work in a big firm ...

Cultural note: tipping

Tipping is quite usual, except in very plain restaurants. Ten per cent, or a reasonable rounding up of the bill, will usually be sufficient. If the bill comes to 8 levs, you could hand the waiter a 10-lev note and say Дайте ми ресто девет лева, моля 'Give me one lev change, please'. Or if the bill amounts to 9 levs, a simple благодаря́ 'thank you' or мерси́ 'thanks' will signal that the waiter may keep the rest. Taxi drivers don't usually like to bother with coins, so round up the bill to the nearest lev or so.

4 Телефо́нен ра́зговор

Telephone conversation

In this unit you will learn how to:

- Make telephone calls
- Issue commands with imperatives
- Make plurals
- Count to 100
- Tell the time

Dialogue 1

Milena's phone rings. Who is calling?

Милена: Ало, ало. Кажете, моля, слушам ви.

Мъ́ж: А́ло, Десисла́ва, ти́ ли си? Миле́на: Мо́ля? Кого́ тъ́рсите?

Мъ́ж: Тъ́рся Десисла́ва. Тя́ вкъщи ли е?

Милена: Тук не живее никаква Десислава. Кой се обажда?

Мъ́ж: Не е́ възмо́жно. А́з тъ́рся но́мер 87-53-24.

Милена: Това е номерът, но тук не живее Десислава. Не

разбирате ли?

Мъж: Ние се познаваме от дискотека "Червило" . . .

Милена: Съжаля́вам, имате грешка.

Soon the phone rings again.

Милена: Да, моля. Слушам.

Мъж: Десислава, обажда се Борис, нали помниш, от

дискотеката.

Милена: Съжалявам, но грешите номера. Това момиче не

живее тук, разбирате ли? Не звънете повече!

MILENA: Hello, hello. Who's that, please? (lit. 'Say (what you

want), please, I'm listening')

MAN: Hello, Desislava, is that you?

MILENA: Excuse me? Who are you looking for?

MAN: I'm looking for Desislava. Is she at home?

MILENA: There's no Desislava living here. Who's calling?

MAN: Impossible. I'm calling (lit. 'seeking') 87-53-24.

MILENA: The number is the right one, but Desislava does not

live here. Don't you understand?

MAN: We know each other from the disco 'Chervilo' . . .

MILENA: Sorry, you've got the wrong number.

MILENA: Yes, hello. Who's that? (lit. 'I'm listening')

MAN: Desislava, this is Boris calling, you remember, don't

you, from the disco.

MILENA: Sorry, but you've got the number mixed up. That girl

does not live here, do you understand? Don't call any

more!

Vocabulary

ка́жа, -еш	to say, speak, tell	живе́я, живе́еш	to live, dwell
ни́какъв, -ква	no, none	оба́ждам се	to call, make a
			call on
възмо́жно	possible	но́мер	number
дискоте́ка	disco, club	гре́шка	error
по́мня, -иш	to remember	греша́, -и́ш	to err
звъня́. и́ш	to ring		

Language points 1

Telephone etiquette

When you make a telephone call in Bulgaria, *you* are expected to identify yourself first, not the other party. From a private line, you might hear:

Áло! Hello.

or

Ало! Слушам ви. Hello.

(lit. 'Hello, I'm listening')

or

Да́, каже́те, мо́ля! Hello.

(lit. 'Yes, state your business, please')

Businesses are more likely to identify themselves first:

Фирма "Експерт", добър ден!

Expert Company, good morning!

You are then expected to introduce yourself:

Обажда се Милена Иванова. Търся г-н Стоянов.

This is Milena Ivanova. I'm looking for Mr Stoyanov.

If Mr Stoyanov actually happens to be the person who has lifted the receiver, he'll say:

На телефо́на! Speaking!

But if he has to be connected or called to the phone, the answer might be:

Един момент, моля.

One moment, please.

Почакайте един момент, ще ви свържа.

Wait a moment, I'll put you through.

When the telephone conversation comes to an end, we usually say:

Дочу́ване! Goodbye!

which is related to **чу́вам** 'to listen', instead of **дови́ждане** (related to **ви́ждам** 'to see'); or, in informal style, we would say just:

Чáо!

Bye!

Exercise 1

The lines of this telephone conversation are jumbled. Put them in the right order.

- 1 Той не е́ ту́к, на работа е. Търсе́те го та́м.
- 2 Петър вкъщи ли е?
- 3 Áло, слушам ви.
- 4 Не, кой се обажда?
- 5 Дочуване!
- 6 Áз съм Стойко, коле́га на Пе́тър.
- 7 Благодаря ви! Дочуване.

Imperative

Imperatives are special verb forms used to give instructions or commands, for example <code>Yákaŭ!</code> 'Wait!'. There is one form for the singular, for issuing a command to a single person, and a plural form that is also used when talking to single persons with whom you are on polite <code>Búe</code> terms. This latter form always ends in <code>-Te</code>. They are formed differently for the three groups of verbs, so be sure to have a quick look back at the preceding units to check that you know the present tense of <code>a-</code>, <code>u-</code> and <code>e-verbs</code>.

• a-verbs

-ай, -айте ча́кай, ча́кайте wait

- и- and e-verbs
  - (i) those that have a vowel right before their **u** or **e**:
    - -й, -йте пий, пийте drink
  - (ii) the remainder (that is, those with a consonant before the ending):
    - -и́, -éте чети́, чете́те read-и́, -éте говори́, говоре́те speak

The imperative endings **-ú**, **-éte** are always stressed. With the other endings, stress falls on the same syllable as in the present tense.

The imperative of съм 'to be' is бъди́, бъде́те, for example Бъди́ търпели́ва! 'Be patient!'.

Exercise 2

Complete the exchanges following the example.

 Example: Какво́ чете́ш?

 — Чета́ кни́га. — Продължа́вай, чети́!

 What are you reading?

 — I am reading a book. — Continue, read (on)!

 1 Какво́ пи́еш?
 _____ би́ра. —Продължа́вай, _____!

 2 Какво́ слу́шаш?
 _____ му́зика. — Продължа́вай, _____!

 3 Какво́ пи́ете?
 _____ ви́но. — Продължа́вайте, ____!

 4 Какво́ у́чиш?
 _____ англи́йски. — Продължа́вайте, ____!

 5 Какво́ у́чите?
 не́мски. — Продължа́вайте, ____!

6 Какво четете? ____ книга. – Продължавайте, ____!

Dialogue 2

The phone rings, and Milena thinks it is the wrong number again, but who is it and why does she call?

Милена: Не звънете повече! Това момиче не живее тук!

Ана: Милена, какво става? Защо казваш това? Ана се

оба́жда.

Милена: Ана, съжалявам, но тук с телефона стават много

гре́шки ...

Áна: Грешки ли? Обясни какво става!

Милена: Ами ... обаждат се, питат за момичета, дискотеки.

Áна: Забрави́ това́, Миле́на. Каня те на купо́н. В

събота се събираме вкъщи.

Миле́на: Ó, благодаря́, Ана. А мно́го хо́ра ли ка́ниш?

Áна: Коле́ги от фирмата, прия́тели от Со́фия и

Пловдив.

Милена: Кога започва купонът?

Áна: В 8 часа́.

Милена: Добре, до събота тогава. Дочуване!

Áна: Дочу́ване!

MILENA: Don't call any more! That girl does not live here!

ANA: Milena, what's going on? Why do you say that? This

is Ana calling.

MILENA: Ana, I'm sorry, but there are so many wrong numbers

on the phone ...

Ana: Wrong numbers? Explain what's going on!

MILENA: Well ... people call, ask about girls, discos ...

ANA: Forget that, Milena. I'm inviting you to a party. We

meet at my place on Saturday.

MILENA: Oh, thank you, Ana. Are you inviting many people?
ANA: Colleagues from the firm, friends from Sofia and

Plovdiv.

MILENA: When does the party start?

ANA: At eight.

MILENA: Fine, until Saturday, then. Goodbye!

ANA: Goodbye!

Vocabulary

по́вече	more	ста́ва	to happen
		(3rd pers. only)	
обясня́, -и́ш	to explain	пи́там	to ask
забра́вя, -иш	to forget	ка́ня, -иш	to invite
купо́н (colloq.)	party, gathering	съби́рам	to collect;
		съби́раме се	to get together
		(1st pers. pl.)	
прия́тел	friend	запо́чвам	to begin

Language points 2

Masculine plurals

Count the syllables

You will remember from Unit 2 (p. 13) that masculine nouns end in a consonant (including $\check{\mathbf{n}}$). They have two different endings to form plurals – one for words of one syllable, and another for words of two or more syllables.

• The single-syllable words add **-obe**:

ку́рс	ку́рсове	course, courses
сóк	со́кове	juice, juices
мо́ст	мосто́ве	bridge, bridges

Unfortunately, there is no hard and fast rule to tell where the stress will fall in these plurals – it may fall either on the noun or on any of the two vowels of the ending.

• Words of more than one syllable add -u (with no change in stress):

рестора́нт	рестора́нти	restaurant, restaurants
балко́н	балко́ни	balcony, balconies

• If the word ends in -ŭ, the ŭ changes to u:

музе́й	музе́и	museum, museums
трамва́й	трамва́и	tram/streetcar, trams/
		streetcars

Feminine plurals

Most feminine nouns end in -a or $-\pi$, and to form the plural they exchange that ending for an -u:

сала́та	сала́ти	salad, salads
су́па	су́пи	soup, soups
раки́я	раки́и	fruit brandy, fruit brandies

In Unit 2 (p. 13) you saw that there are some feminines that do not have the -a ending and end in a consonant – these just add the -u:

но́щ	но́щи	night, nights
су́трин	су́трини	morning, mornings

Neuter plurals

You have learned that neuter nouns mainly end in **-e** or **-o**. Those ending in **-e** add **-ra**:

моми́че	моми́чета	girl, girls
кафе́	кафе́та	(cup of) coffee, coffees

This also applies to the few neuter nouns ending in -u:

такси́ такси́та cab/taxi, cabs/taxis

Neuter nouns ending in **-o** exchange that ending for **-a**, very often with a move of stress to the ending:

се́лосела́village, villagesви́новина́wine, wines

Masculine nouns in -a

A few masculine nouns, most of them denoting persons, end in -a. They get the same definite article and plural ending as the feminine nouns in -a, but they take masculine adjectives:

Каня един нов колега.

I'm inviting a new colleague.

Бащата е от Пловдив.

The father is from Plovdiv.

Exercise 3

Say 'I have more than you', following this example.

Example: Имам един телефон.

- А аз имам много телефони.

I have a telephone.

- And I have many telephones.

1	Áмам сала́та. – А аз и́мам мно́го
2	$ ilde{M}$ мам са́ндвич. – A аз и́мам мно́го
3	Áмам кола́. – А аз и́мам мно́го
4	Хо́дя на ку́рс. – А а́з хо́дя на мно́го
5	Кáня прия́тел. – А áз кáня мнóго
6	Ка́ня програми́ст. – А а́з ка́ня мно́го
7	Ка́ня коле́га. – А а́з ка́ня мно́го
8	Ка́ня моми́че. – А а́з ка́ня мно́го

Dialogue 3 (Audio 1; 24)

Ana calls for a taxi. Where is she going?

Жена: "Експрес" такси, добър вечер.

Áна: Искам да поръчам такси.

Жена: От кой адрес?

Áна: Кварта́л "И́зток" бло́к 17, вхо́д 3.

Жена: Къде́ е това́, близо до хоте́л "Плиска" или до

бо́лницата?

Áна:До хоте́л "Пли́ска".Жена:Закъде́ е такси́то?

Ана: За аерога́рата. Прате́те такси́ с голя́м бага́жник,

моля. Имаме много багаж.

Женá: Изчáкайте, мóля... (short pause) Такси С-9856

пътува за квартал "Изток". Чакайте го пред

вхо́да.

Áна: Благодаря́ мно́го. Дочу́ване!

Vocabulary

такси́	cab, taxi	йскам да	I want to order
		поръ́чам	
адре́с	address	кварта́л	city area
бло́к	block of flats	вхо́д	entrance
бли́зо до	close to, near to	бо́лница	hospital
закъде́	where to	аерога́ра	airport
пра́тя, -иш	send, dispatch	бага́жник	luggage compart-
			ment, boot
бага́ж	luggage	изча́кам	wait, hold on
ча́кам	wait		

Language points 3

Numbers 11 to 100

едина́йсет (едина́десет)	11
дванайсет (дванадесет)	12
трина́йсет (трина́десет)	13
четирина́йсет (четирина́десет)	14

петна́йсет (петна́десет)	15
шестна́йсет (шестна́десет)	16
седемнайсет (седемнадесет)	17
осемнайсет (осемнадесет)	18
деветнайсет (деветнадесет)	19
два́йсет (два́десет)	20
два́йсет и едно́	21
два́йсет и две́	22
трийсет (тридесет)	30
чети́рийсет (чети́ридесет)	40
петдесе́т	50
шейсе́т (шестдесе́т)	60
седемдесе́т	70
осемдесе́т	80
деветдесе́т	90
сто́	100
сто и двайсет	120
сто двайсет и едно	121

Note the examples on the last two lines: composite number words have only one **и** 'and', which is placed before the last element. The forms shown in parentheses are used in official documents and very careful speech. You can easily tell from them how the number words are constructed: еди́н на де́сет – 'one on ten, 11'; два́ де́сет – 'two ten, 20'.

Telling the time

The 24-hour system is used for all kinds of formal timekeeping – public signs, railway and bus schedules, broadcast listings, etc. In everyday speech, the 12-hour system dominates. In both systems, you literally tell 'what the hour is':

Часът е осем.

It is eight o'clock. (lit. 'the hour is eight')

In order to say 'I have breakfast at eight o'clock' you would use:

Закусвам в осем часа.

I have breakfast at eight.

(lit. 'I breakfast in the eight-hour')

There are no exact equivalents to 'a.m.' and 'p.m.', so when the time of day is not obvious from the context, as in the example we just gave, you could add **cytpuhtá** 'in the morning', **cnegóбeg** 'in the afternoon', or **Beчeptá** 'in the evening', as appropriate:

Пристигам в осем часа вечерта.

I arrive at eight p.m.

For indicating the minutes, you need to use **u** 'and' down to the 'bottom of the hour':

Часът е осем и десет.

It is ten past eight.

Часът е осем и трийсет.

It is thirty minutes past eight.

Then use **6e3** 'without' up to the 'top of the next hour':

Часът е девет без двайсет и пет.

It is twenty-five minutes to nine.

Часът е девет без десет.

It is ten to nine.

For the quarters **че́твърт** is sometimes used:

Пристигам в седем без четвърт.

I arrive at a quarter to seven.

and половина for 'half':

Вечеряме в седем и половина.

We have supper at half past seven.

Pronunciation of 24-hour times should follow this pattern:

двайсет (часъ́т) и чети́рисет и пе́т (мину́ти) 20.45

Exercise 4

Answer the following questions using the times provided in parentheses.

Example: Korá пристигаш?

- Пристигам в (19.50) осем без десет.

When do you arrive?

- I arrive at ten to eight.

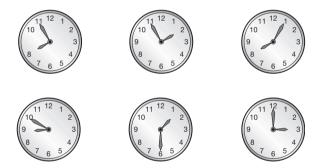
- 1 Кога́ присти́гаш? ____ в (15.20) ____.
- 2 Кога́ вече́ряш? ____ в (19.30) ____ .
- 3 Кога́ заку́сва Ме́ри? _____ в (7.45) _____.
- 4 Кога́ обя́дваш? ____ в (13.30) ____ .
- 5 Кога́ присти́га автобу́сът? _____ в (12.50) _____.
- 6 Korá започва филмът? ____ в (19.25) ____ .

Exercise 5

Tell the time on the clock faces below.

Колко е часът?

What time is it?

Exercise 6

Spell out these telephone numbers, following the example.

Example:

22 - 85 - 67 - 10 два́йсет и две́ – осемдесе́т и пе́т – шейсе́т и се́дем – де́сет

- 1 93-21-88
- 2 73-10-06
- 3 71-40-38
- 4 76-13-18
- 5 52-10-11
- 6 91-42-76

Exercise 7

Read Georgi's business diary and answer the questions using the informal 12-hour system. Use the 'Glossary' (pp. 252–81) if there are words you do not know.

- 8.00 Ку́рс по англи́йски ези́к 10.00 Сре́ща с г-н Стоя́нов в о́фиса
- 11.00 Конференция по маркетинг, хотел "Шератон"
- 12.30 Обяд с Мери, ресторант "Арт Клуб"
- 16.30 Среща с Валентин в пъб "Баскервил"
- 19.30 Вечеря в "Шератон" с гости от конференцията
- 1 Къде обядва Георги?
- 2 В колко часа е на конференция?
- 3 В колко часа говори с г-н Стоянов?
- 4 Георги кога вечеря?
- 5 Къде́ е Гео́рги в 10 ч.?
- 6 В колко часа има среща с Валентин?

Exercise 8

Write down a day from your own diary in Bulgarian, or use Georgi's diary in Exercise 7 with 'I'-forms of the verbs, following this example.

Example: В о́сем часа́ оти́вам на курс по англи́йски ези́к ... В че́тири и полови́на и́мам сре́ща ...

Cultural note: beckoning

As early as Unit 1, we introduced you to the 'opposite' ways of indicating 'yes' and 'no' in body language. As if that wasn't enough, Bulgarians also have 'opposite' ways of beckoning. Western Europeans usually signal 'come here' by

stretching out a hand with an upturned palm and making a 'beckoning' gesture with the index finger. In Bulgaria, stretch out your hand with your palm turned downwards and make a beckoning gesture with all fingers (except with the thumb, which would be difficult anyway). In many countries outside Bulgaria, this would look like a 'go away' gesture, but in Bulgaria, it will hail you a cab on the street.

5 Книги и вестници

Books and newspapers

In this unit you will learn how to:

- Recognise verbal aspect pairs
- Talk about the future
- · Make plurals of adjectives
- Name the days of the week

Dialogue 1 \(\hat{\text{A}} \) (Audio 1; 26)

Georgi and Petar are walking along the street when Georgi decides to buy a newspaper. Why does Petar want a page from it?

Гео́рги: Поча́кай за моме́нт. Ще ку́пя еди́н ве́стник. Пе́тър: Ти́ все́ки де́н купу́ваш ве́стници, нали́?

Георги: Да, това е навик. Чета подробно новините,

преглеждам спортните страници, много рядко поглеждам хороскопа и никога не решавам

кръстословиците.

Петър: Странно. Колегите в офиса ги решават.

Георги: Така ли? Нямат ли друга работа? Аз пък съм

зае́т чове́к. (To the newsagent) Еди́н "Тру́д",

мо́ля.

Продавачката: 90 стотинки.

Гео́рги: И́мате ли ве́стник "Sofia Today"?

Продавачката: Не, той излиза в понеделник, а днес е неделя.

Ще го получим утре.

Гео́рги: (To Petar) А ти́ не и́скаш ли ве́стник или

списание?

Петър: Не, но ако нямаш нищо против, ще взема

страницата с кръстословиците. Ти нали не ги

решаваш? Аз ще ги реша.

Vocabulary

ча́кам/поча́кам	to wait	ве́стник	newspaper
купу́вам/ку́пя,	to buy	на́вик	habit
-иш			
подро́бно	in detail	новина́	piece of news
прегле́ждам/	look through,	стра́ница	page
прегле́дам	review		
погле́ждам/	to glance at	хороско́п	horoscope
погле́дна, -еш			
ни́кога	never	реша́вам/	to solve
		реша́, -и́ш	
кръстосло́вица	crossword	стра́нно (adv.)	strange, peculiar
зае́т	busy	стоти́нка	stotinka (1/100th of a lev)*
получа́вам/	to receive, get	списа́ние	journal, magazine
полу́ча, -иш			
ня́мам ни́що	to have no	взе́мам/	to take
проти́в	objections	взема, -еш	

^{*} the currency of Bulgaria

Language points 1

Two verbs for one: verbal aspect

For every action that is described by one verb in English, you will usually find two verbs in Bulgarian. 'To buy', for instance, may be either **купу́вам** or **ку́пя**. There is no difference in lexical meaning between these two verbs in the pair, but there are specific contexts where either one or the other is called for.

The name of this language feature is *aspect*, and it comes with two labels: *imperfective* (**kynýbam**) and *perfective* (**kýnя**). In very general terms, the difference between them is that the perfective verbs imply completion of the action, while the imperfective verbs do not necessarily imply that. That may sound rather abstract, but we'll give you more substantial guidance later on.

For the one tense that you already know, the present tense, the imperfective forms are used, except in a number of special cases.

Make a point of learning both aspect forms of any new verb from now on. There is no easy way of constructing one of the members of a pair from the other, in the way you can construct plural nouns from singular forms. There are, however, some patterns that you will learn to recognise. Here are a few of the most common ones:

• The perfective form has a prefix:

чета́ прочета́ to read

• The perfective form has a -**H** suffix (before the personal endings):

присти́гам присти́гна to arrive

• The imperfective form has a **-Ba** suffix (before the personal endings):

заку́свам заку́ся to have breakfast

In the 'Glossary' (pp. 252–81) and in the vocabularies given in the units, we will write the aspect pairs in the following way:

чета́/прочета́ to read

The perfective aspect form will always be after the diagonal.

Future tense

Welcome to the future. It is very simple and easy: just put **me** (unstressed) in front of the present tense of the verb. For example, let us take a look at **verá** 'to read':

áз ще четáI will readти́ ще четéшyou will read

то́й/тя́ ще чете́ he will read/she will read

ни́е ще чете́мwe will readви́е ще чете́теyou will readте́ ще чета́тthey will read

If you want to express a negation in the future tense, you will have to use the two words **н**я́ма да instead of **ще**:

áз ня́ма да чета́I will not readти́ ня́ма да чете́you will not readтой/тя́ ня́ма да чете́he will not read/she will not read/

ни́е ня́ма да чете́мwe will not readви́е ня́ма да чете́теyou will not readте́ ня́ма да чета́тthey will not read

If the future action you are describing will take place on a single occasion and be completed, you should use the perfective, as in the first line in Dialogue 1 above (p. 50):

Ще купя вестник.

I'm going to buy a newspaper.

But if you say:

Гърция ще купува електроенергия от България.

Greece will buy electricity from Bulgaria.

then you are describing a transaction without any concept of completedness – it may go on for an indefinite period of time.

Adverbs from adjectives

Making a	adverbs	from	adjectives	is v	ery	simple:	just	use	the	neuter
form (en	ding in	-o):								

ря́дка кни́га a rare book

Ря́дко чета́ кни́ги. I rarely read books.

стра́нен чове́к a strange man

Тя́ ме гле́да стра́нно. She looks at me strangely.

подробен план a detailed plan

Подробно чета́ новините. I read the news in detail.

Exercise 1 (Audio 1; 27)

Make sentences following the example.

Example: Често купувам вестник. И утре ще купя вестник.

I often buy a newspaper.

Tomorrow I will also buy a newspaper.

- 1 Често купуваш вестник. И утре ______.
- 2 Често купувам сандвич. И утре _____.
- 3 Често закусвам вкъщи. И утре _____.
- 4 Георги често закусва вкъщи. Й утре _____.
- 5 Всеки ден автобусът пристига в 8 ч. Й утре ______.
- 6 Ние обикновено пристигаме в 7 ч. И утре ______.
- 7 Те́ обикнове́но заку́сват вкъщи. Й у́тре _____.

Exercise 2 (Audio 1; 28)

Now try to say the opposite of the sentences in Exercise 1, using the negated future.

Example: Често купу́вам ве́стник. Но́ у́тре ня́ма да ку́пя ве́стник.

I often buy a newspaper. But tomorrow I won't buy a newspaper.

- 1 Често купуваш вестник. Но утре _____.
- 2 Често купувам сандвич. Но утре ______.
- 3 Често закусвам вкъщи. Но утре _____.
- 4 Георги често закусва вкъщи. Но утре _____

- 5 Обикновено автобусът пристига в 8 ч. Но утре ______.
- 6 Ние обикновено пристигаме в 7 ч. Но утре ______.
- 7 Те́ обикнове́но заку́сват вкъщи. Но́ у́тре ______.

More masculine plurals

Exceptions

Polysyllabic masculine nouns ending in $-\kappa$ change the κ to η when the plural ending $-\mu$ is added:

ве́стник	ве́стници	newspaper, newspapers
уче́бник	уче́бници	textbook, textbooks

As you saw in Unit 4 (pp. 41–2), the general rule for masculine nouns is that the monosyllabic ones get **-obe** and the polysyllabic ones **-u**. There are some exceptions to both these rules.

• Some monosyllabic nouns pluralise by use of -u:

го́ст	го́сти	guest, guests
шве́д	шве́ди	Swede, Swedes
фи́лм	фи́лми	film, films
де́н	дни́	day, days

• And the other way round – a couple of polysyllabic nouns take **-obe**:

```
център центрове centre, centres
```

• There are also some odd plural endings that occur with just a few nouns (*see* the 'Grammar overview', pp. 210–28, for a fuller list):

мъ́ж	мъже́	man, men
пъ́т	пъ́тища	road, roads
бра́т	бра́тя	brother, brothers
кра́к	крака́	foot, feet; leg, legs

• Completely by itself stands the plural of **чοθέκ** 'man', 'human being' – **xópa**, with the additional nuance of 'people':

Винаги има много хора в този ресторант.

There are always many people in this restaurant.

Dialogue 2 (Audio 1; 29)

Petar runs into Georgi in the centre of Sofia. They go to an openair book market. What does Petar decide to buy?

Пе́тър: Здраве́й, Гео́рги. Къде́ оти́ваш?

Георги: Обикалям книжарниците. Търся един учебник

по английски език, но го няма.

Петър: На площа́д "Славейков" непременно ще го

намериш, там има много книги и учебници.

Аз отивам там. Ела и ти.

Георги: Защо отиваш там? Какво ще купиш?

Петър: Ще купя подарък за една приятелка от

Герма́ния – кни́га или компа́ктдиск с бъ́лгарска му́зика. А́, е́то, ни́е сме ве́че на площа́д

"Славе́йков".

Георги: Виж тази книга за историята на София. Има

много интересни стари снимки.

Пе́тър: Тя́ позна́ва дне́шна София, не зная дали́ се

интересу́ва от исто́рия. И осве́н това́ кни́гата е на бъ́лгарски, а тя́ не разби́ра добре́ ези́ка.

Георги: Á, ето какво търся аз. Пълен комплект –

уче́бник, две́ тетра́дки с упражне́ния, кра́тка грама́тика. (*To the bookseller*) Ще взе́ма то́зи компле́кт. А и́мате ли англи́йско-бъ́лгарски

речник?

Продавачката: За съжаление, не продаваме речници, само

учебници. Но вижте при колегата отсреща.

Петър: Не виждам интересни книги на немски. Ще купя

компактдиск с народна музика.

Георги: Отлична идея. Тя много ще се радва на звущите

на гайдата!

Vocabulary

обика́лям/	to walk around,	уче́бник;	textbook;
обиколя́, -и́ш	circle	уче́бник по	textbook in
		английски	English
площа́д	(city) square	нами́рам/	to find
		наме́ря, -иш	
пода́рък	gift	прия́телка	girlfriend

компактдиск	CD	му́зика	music
(pl. компа́ктдис	кове)		
дали́ (conj.)	whether	исто́рия	history
ста́р	old	сни́мка	photograph
дне́шен, -шна	today's,	пъ́лен, -лна	full
	contemporary	комплект	set
прода́вам/прода́м,	to sell	ре́чник	dictionary
-даде́ш			
при	at	отсре́ща	opposite
наро́ден, -дна	folk, people's	отли́чен, -чна	excellent
иде́я	idea	га́йда	bagpipe
ра́двам се/зара́два	м се на не́що	to enjoy somethi	ng
зву́к (pl. зву́ци)	musical sound (p	l. звýкове any sou	ınd)

Language points 2

Prepositions: small surprises

Sometimes the choice of prepositions (the little words that express relations between objects) may be a bit surprising. You know the meaning of **от** from the sentence **Т**я́ присти́га от Ло́ндон 'She is arriving from London', but note also that 'I am interested in music'

is Интересу́вам се от му́зика. The preposition на means 'at' or 'on' in То́й е на ра́бота 'He is at work' and ста́я на булева́рд "Ви́тоша" 'a room on Vitosha boulevard', but another important function is to express possession or origin, for example: зву́ците на га́йдата 'the sounds of the bagpipe'.

More about няма

You already know **няма** in the meaning 'there is not ...', as in **ня́ма па́ркинг** 'there is no car park'. It can also be used about persons and things in the sense 'he/she/it isn't here':

Гео́рги ту́к ли e? – Hé, ня́ма го. Is Georgi here? – No, he isn't.

Къде́ е га́йдата? – Не́ зна́я, ня́ма я. Where's the bagpipe? I don't know, it isn't here.

Indefinite article

The numeral еди́н 'one' functions as a kind of indefinite article in Bulgarian, but it is used in fewer contexts than the English indefinite article – as you may have noticed already (Unit 1, Dialogue 2) 'I am a programmer' is just програми́ст съм. A rule of thumb is that if you can say 'a certain', you may use the indefinite article in Bulgarian. In Dialogue 2 in this unit, Georgi says: Тъ́рся еди́н уче́бник по англи́йски ези́к 'I am looking for a (certain) textbook in English'. If he had just said Тъ́рся уче́бник по англи́йски ези́к it would have meant that he was looking for a textbook, any textbook, in English.

The two meanings of **u**

When the little word **u** stands between two words of the same type or between sentences, it means 'and':

кафе́ и чайcoffee and teaЧета и пи́шаI read and write

When it does not mean 'and', it means 'also', 'as well':

Ела и ти!

You come, too!

И аз решавам кръстословици.

I too do crosswords.

Exercise 3

Match the answers with the questions.

1 Къде́ е би́рата? – Не зна́я, ня́ма ги. Търсе́те

ги в офиса.

2 Ту́к ли е Гео́рги? – Не зная, ня́ма я. Търсе́те я

вкъщи.

3 Къде́ са А́на и Гео́рги? – Не, ня́ма го. То́й си́гурно е

в офиса.

4 Къде́ е ви́ното? – Не зная, ня́ма ги ту́к.

5 Къде́ е сервитьо́рът? – Не зная, няма я.

6 Къде́ са су́пата и сала́тата? – Не зная, ня́ма го.

7 Къде́ е А́на? – Не зна́я, ня́ма го.

Dialogue 3 \(\hat{\text{A}} \) (Audio 1; 30)

Ana is reading in the park when a stranger approaches her. Who is he?

Мъжът: Добър ден. Как сте?

Áна: Мо́ля? Какво́ и́скате? А́з не ви́ позна́вам. Ня́мам

нужда от компания.

Мъжът: Ами, не зная ... Виждам, че сте сама, четете ...

Какво четете?

Áна: Книга, не виждате ли?

Мъжът: Каква́ е кни́гата – бъ́лгарска или пре́водна? А́на: Бъ́лгарска. Съвре́менни бъ́лгарски ра́зкази.

Мъжът: Интересни ли са?

Áна: Амá ви́е защо́ ме разпи́твате? Мъжъ́т: Погледне́те кори́цата на кни́гата ...

Áна: Но ... товá сте вие на снимката! Значи вие сте

а́вторът на те́зи ху́бави ра́зкази! Каква́ изнена́да! И́мате ли пла́нове за но́ви кни́ги – ра́зкази,

романи...?

Мъжът: Ама вие защо ме разпитвате ...?

Vocabulary

ну́жда	need	компа́ния	company, companionship
са́м, сама́, само́,	alone	пре́воден, -дна;	translated;
сами́		пре́вод	translation
съвре́менен,	contemporary,	ра́зказ	short story
-енна	modern		
разпи́твам/	to question,	кори́ца	(book) cover
разпи́там	interrogate		
зна́чи	thus, so that means,	а́втор	author
	therefore		
изнена́да	surprise	пла́н	plan

Language points 3

Plural of adjectives

The plural ending is always -u, for all three genders:

ху́бав фи́лм	ху́бави фи́лми	nice movies
хубаво момиче	ху́бави моми́чета	nice girls
ху́баво ви́но	ху́бави вина́	nice wines

Exercise 4

Complete these sentences using the following example.

Example:	Имам една книга. - Аз имам много книги и те́ са ху́бави.	
	I have a book. I have many books and they are good.	
Имам еди	ін филм. – Áз и́мам мно́го и те́ са	
Имам едн	ıá иде́я. – А́з и́мам мно́го и те́ са	_ •
Имам еди	ін ре́чник. – А́з и́мам мно́го и те́ са _	
Позна́вам	елно момиче. Аз познавам много	тé

ca

.

1 2 3 5 Ймам еди́н уче́бник. – А́з и́мам мно́го _____ и те́ са _____ .
6 Ймам еди́н пода́рък. – А́з и́мам мно́го ____ и те́ са ____ .
7 Ймам едно́ списа́ние. – А́з и́мам мно́го ____ и те́ са ____ .

Exercise 5

Match the answers with the questions.

1 Каква́ е та́зи кни́га? – Те́ са студе́нти.

Какво́ тъ́рсиш? – В рестора́нта до мо́ста.

3 Къде́ оти́ваш? – От А́нглия.

4 Кога́ ще присти́гнеш? — В 8 ч.

5 Кога́ изли́за ве́стник – Тя́ е пре́водна.

"Sofia Today"?

6 Откъде́ е Ме́ри? – В це́нтъра.

7 Какви са те́зи хо́ра? – В понеде́лник.

8 Къде́ обя́дваш? – Пода́рък за едно́ моми́че.

Days of the week

неде́ляSundayпонеде́лникMondayвто́рникTuesdayсря́даWednesdayчетвъ́ртъкThursdayпе́тъкFridayсъ́ботаSaturday

Use the preposition **B** with the names of the days:

Милена има среща в сряда.

Milena has a meeting on Wednesday.

за́вчера the day before yesterday

вче́раyesterdayдне́сtodayу́треtomorrow

вдру́гиден the day after tomorrow

сле́дващата сря́да next Wednesday ми́налата сря́да last Wednesday

Exercise 6 This is the weekly schedule for Radio Varna:

	9.00-12.00	12.00-18.00	18.00-18.30	18.30-19.00	19.00-23.00
Понеде́лник	Наро́дна му́зика	По́п му́зика	Новини́те	Спо́рт плю́с	Рок ринг
Вто́рник	Но́ви хи́тове	Бъ́лгарски ро́к	Новини́те	Би́знес дне́с	То́п 40
Сря́да	Му́зика су́трин – джа́з	Но́н-стоп му́зика	Новини́те	Би́знес дне́с	Бъ́лгарски о́перни певци́
Четвъ́ртък	Му́зика су́трин – кла́сика	Фо́рум – обаде́те се по телефо́на на Ра́дио Ва́рна	Новини́те	Би́знес дне́с	То́п 40
Пе́тък	Му́зика су́трин – ро́к	Но́н-стоп му́зика	Новини́те дне́с	Би́знес дне́с	Ве́чер на га́йдата
Съ́бота	Кла́сика и джа́з	Бъ́лгарски ро́к	Новини́те	Спо́рт плю́с	Ве́чер на о́перата
Неде́ля	Спо́рт и му́зика	Но́ви хи́тове	Новини́те	Спо́рт	Спо́рт в моме́нта

Petar is in business and loves folk music. Ana is an opera fan and likes to keep abreast with politics, Georgi is a sports maniac who is also interested in jazz, and Milena's heart lies with pop music. Describe for each of them at least three programmes they will listen to.

Example: В понеде́лник Пе́тър ще слу́ша "Наро́дна му́зика" от де́вет часа́ до двана́йсет часа́, във вто́рник ще слу́ша . . .

On Monday Petar will listen to 'Folk music' from 9 to 12, on Tuesday he will listen to ...

6 На покупки

Shopping

In this unit you will learn how to:

- Use да-clauses
- Compare adjectives
- · Express giving with dative pronouns
- Use the quantified plural

Dialogue 1 (Audio 1; 31)

Milena and Georgi are in a big food market in Sofia. Why do they move on to another counter?

Милена: Искам първо да разгледаме стоките. Така ще изб

ерем по-внимателно какво да купим.

Георги: На този щанд има много хора. Нека да видим на

щанда вдясно.

Милена: В този магазин винаги има хубаво сирене, но

кашкавалът е скъп.

Георги: По-добре да купим сирене от този щанд, а след

това да потърсим салам или шунка.

Милена: Предпочитам шунка, нали знаеш? Виж, тук има

ня́колко ви́ла хля́б.

Гео́рги: Да опитаме не́що но́во, ако и́скаш. Не́ка да ку́пим

един хляб оттук. Изглежда много вкусен.

Милена: Да опитаме!

Vocabulary

разгле́ждам/	to have a look at,	сто́ка	goods, merchandise
разгле́дам	inspect		
изби́рам/	to choose,	внима́телно	carefully
избера́, -е́ш	select		
ща́нд	shop counter,	ви́ждам/	to see
	stall	ви́дя, -иш	
вдя́сно	to the right	магази́н	shop, department store
си́рене	feta cheese	кашкава́л	yellow cheese
скъ́п	expensive, dear	сала́м	sausage
шу́нка	ham	ви́д	type, sort
хля́б	bread, loaf of bread	опи́твам/ опи́там	to try, test
изгле́ждам (impf. only)	to appear, look		

Language points 1

Using да-clauses

Bulgarian has no infinitive. In contexts where you would use 'to go', 'to buy', etc. in English, Bulgarian uses **ga** plus the present tense of the verb, inflected for the appropriate person:

а́з и́скам да ку́пя хля́б
ти искаш да купиш хляб
то́й и́ска да ку́пи хля́б
ние искаме да купим хляб
вие искате да купите хляб
те́ и́скат да ку́пят хля́б

I want to buy bread you (sing.) want to buy bread he wants to buy bread we want to buy bread you (pl.) want to buy bread they want to buy bread

In the pattern above we have two verbs, úckam and kýna, and they are inflected for the *same* person. The verb úckam and many others also allow for *different* persons in the two verbs in the constructions:

Йскам (1st sing.) пъ́рво да разгле́даме (1st pl.) сто́ките. I'd like us to have a look at the merchandise first.

On its own, without another verb in front of it, a **ga**-construction usually implies a wish or a command:

Да опитаме нещо ново!

Let's try something new!

In these sentences, да may be reinforced or replaced by не́ка:

Нека да купим един хляб.

Let's buy a loaf of bread.

Нека купим един хляб.

Let's buy a loaf of bread.

Exercise 1

Complete the following sentences as shown in the example.

Example: Нямам хляб. Искам да купя хляб.

I don't have any bread. I want to buy bread.

1	Ня́мам кашкава́л
2	Ме́ри ня́ма си́рене
3	Нямаме салам
4	Вие нямате хляб
5	Милена и Георги нямат шунка

Exercise 2

Give affirmative answers to these questions, following the example.

Example: Искаш ли да ку́пим хля́б?
– Да́, не́ка да ку́пим хля́б.

Should we (lit. 'do you want us to') buy bread?

- Yes, let us buy bread.

- 1 Искаш ли да отидем в Пловдив? Да, _____.
- 2 Искаш ли да потърсим друг щанд? Да, ______.
- 3 И́скаш ли Миле́на и Гео́рги да оти́дат на поку́кпи? Да́, ______.
- 4 Искаш ли Иван да купи хляб? Да, _____.
- 5 Искате ли да пазару́ваме? Да́, ______.

Dialogue 2 (Audio 1; 33)

Milena moves on to the next counter and is greeted by the shop assistant. What kind of banknote does she pay with?

Продавачката: Добър ден. Какво да ви предложа?

Миле́на: Добър де́н. Претегле́те ми това́ парче́ си́рене,

най-голямото вляво.

Продавачката: Ето сиренето, точно половин килограм. Нещо

дру́го?

Милена: Да, дайте ми два хляба, два пакета спагети и

три шокола́да. Покаже́те ми, ако оби́чате, и това́ парче́ сала́м. Не ви́ждам етике́та. Пре́сен

ли е?

Продавачката: Да. Много е вкусен, но е малко по-скъп. Най-

е́втини са кре́нвиршите.

Миле́на: Добре́, да́йте ми ше́ст кре́нвирша. И о́ще, ако

обичате, една голяма бутилка кока-кола.

Продавачката: От литър и половина или два литра?

Миле́на: По-добре́ една́ бути́лка от два́ ли́тра. Ко́лко

струва всичко?

Продавачката: 9 лева и 30 стотинки.

Милена: Ето десет лева, заповядайте.

Продавачката: Имате ли дребни?

Милена: Нека да видя. Да, имам. Заповядайте, ето ви

30 стотинки.

Продавачката: Ето ви ресто един лев. Довиждане.

Милена: Довиждане.

Vocabulary

продава́чкаsaleslady, shop assistantпредла́гам/предло́жа, -ишto offer, suggestпрете́глям/прете́гля, -ишto weigh (something)

парче́ріесе, chunkвля́воto the leftполови́нhalf, one halfкилогра́мkiloпаке́тcarton, packageспаге́тиspaghetti

(pl. only)

шокола́д chocolate пока́звам/ to show

пока́жа. -еш

ако обичате please, if you етикет label

please

пре́сен, пря́сна fresh е́втин cheap, inexpensive

ле́в lev **ли́тър** litre

кре́нвирш Frankfurter, hot dog

стру́вам (usually 3rd to cost

pers. impf. only)

дре́бни change (small coins), pl. of дре́бен small, tiny

pécro change (amount returned)

Language points 2

Using полови́н/полови́на

These are two separate words. **Полови́н** behaves like an indeclinable adjective, or like 'half a . . . ', for example **полови́н** килогра́м 'half a kilo'; and **полови́на** is a noun, for example килогра́м и **полови́на** 'a kilo and a half'. *See also* Unit 4, 'Telling the time' (pp. 45–6).

Quantified plural

Masculine nouns (except those that denote persons, *see* Unit 9, p. 109) take a special plural after numerals:

Искам да купя два вестника.

I want to buy two newspapers.

but:

Ти имаш много вестници.

You have many newspapers.

This also applies to ня́колко 'some, several' and ко́лко 'how many':

Колко кренвирша искате? – Не зная, дайте ми няколко кренвирша.

How many Frankfurters do you want? – I don't know, give me some (a number of) Frankfurters.

Милена купува кренвирши и хляб.

Milena is buying Frankfurters and bread.

The stress is never shifted to this quantified plural ending. Any adjectives before the noun take their regular plural form:

Дай ми няколко малки пакета.

Give me some small cartons.

A couple of very common nouns form exceptions. Де́н 'day' is often used with the standard plural:

два́ де́на/два́ дни́ two days

and nit 'time', 'turn' is always used with the standard plural:

два́ пъ́ти, три́ пъ́ти twice, three times

Feminine and neuter nouns have only one kind of plural: две́ жени́ 'two women', две́ парче́та 'two lumps/pieces'.

Comparison

Comparison of adjectives and adverbs couldn't be simpler. Just put a particle in front – $\mathbf{no}$ - for the comparative and $\mathbf{na\ddot{u}}$ - for the superlative:

но́в	new	добре́	well
по́-но́в	newer	по́-добре́	better
на́й-но́в	newest	на́й-добре́	best
е́втин	cheap	ма́лко	little
по́-е́втин	cheaper	по́-ма́лко	less
на́й-е́втин	cheapest	на́й-ма́лко	least

There is only one exception: мно́го – по́вече – на́й-мно́го 'much – more – most'. The comparison particle always carries stress, which is even slightly stronger than the stress of the following adjective or adverb.

The target of comparison, which is expressed by 'than' in English, has two forms in Bulgarian. If the target is a noun or a noun phrase, use **or**:

Сиренето е по-евтино от кашкавала.

The feta cheese is cheaper than the yellow cheese.

Кашкавалът е по-скъп от сиренето.

The yellow cheese is more expensive than the feta cheese.

If the target is a sentence, even a short or abbreviated one, use отколкото:

По-добре късно отколкото никога.

Better late than never.

Всичко става за по-дълго време, отколкото мислите.

Everything takes longer than you think.

Dative pronouns

These are most typically used as indirect objects – as in 'to give *somebody* something' or 'to send *somebody* something', when you specify not only what you give or send (direct object) but also to whom you give or send it (indirect object):

áз	МИ
ти́	ТИ
то́й	му
тя́	и́
тó	му
ни́е	ни
ви́е	ви
тé	ИМ

Like the object (accusative) pronouns (see Unit 3, p. 26), they belong to the group of words that are not usually stressed and that cluster next to the verb. Don't get confused by the accent mark on the third person singular (f.) $\hat{\mathbf{n}}$ – it is always written like that, in order to distinguish the dative pronoun from $\mathbf{n}$ 'and', 'also'.

In addition, we use a grave accent (`) for it in this book in order to distinguish it from the stress accents, which are aigue accents (`) (On the internet and in output from less advanced typesetting, you will often find the spelling ' $\check{\mathbf{n}}$ ' for the third person singular (f.) pronoun.)

Покажете ми това парче салам.

Show me that piece of sausage.

Искам да ви предложа нещо друго.

I'd like to suggest something else for you.

Дайте ми шест кренвирша.

Give me six Frankfurters.

Георги е гладен. Дайте му един кренвирш.

Georgi is hungry. Give him a Frankfurter.

Exercise 3

Pick the correct plural form (quantified or plain) from the text in parentheses.

- 1 Бутилката е от два (литри, литра).
- 2 За вечеря искам три (кренвирша, кренвирши).
- 3 Купи четири (пакета, пакети) спагети, моля ти се!
- 4 В магазина има два (щанда, щандове) за месо.
- 5 Сала́мът стру́ва пе́т (ле́вове, ле́ва).

Exercise 4

Complete the following sentences using the example as a guide.

Example: Áз и́скам си́ренето. Дай ми си́ренето. I want the cheese. Give me the cheese

1	Иван иска сиренето. Дай	_ си́ренето.
2	Ние искаме сиренето. Дай	си́ренето
3	Те́ искат си́ренето. Да́й	сиренето.

- 4 Милена иска сиренето. Дай _____ сиренето.
- 5 Милена и Петър искат сиренето. Дай _____ сиренето.

Exercise 5

Make sentences comparing the following objects, first making the comparison one way, and then the other.

Example: Би́рата вля́во е по-голя́ма от би́рата вдя́сно.

The beer to the left is bigger than the beer to the right.

Бирата вдясно е по-малка от бирата вляво.

The beer to the right is smaller than the beer to the left.

1			би́ра
2			ча́нта
3			ри́ба
4	Renauge	Busade	кни́га
5			то́рта

Dialogue 3 (Audio 1; 37)

A day later, more shopping has to be done. Milena tells Georgi what's on her shopping list. But what is on Georgi's mind?

Милена: Отивам да пазарувам. Ето какво ще купя: за

заку́ска – едно́ масло́, еди́н бя́л хля́б и два́ паке́та ча́й – еди́н би́лков и еди́н че́рен. За обя́д – полови́н килогра́м кайма́, за вече́ря – два́ ма́лки бурка́на гра́х. О́ще – па́ста за зъ́би, два́ сапу́на, че́тири рула́

тоале́тна хартия, салфе́тки, прах за пране . . .

Георги: Забравяш някои много важни неща ...

Милена: Така ли? Какво?

Георги: Ами – два големи пакета чипс, шест бири и три

пакета цигари! Довечера има мач между България

и Бразилия по телевизията.

Милена: Не искам да пиеш бира всяка събота пред

телевизора. По-добре да ти купя плодове -

килограм банани и няколко портокала.

Vocabulary

пазару́вам	to shop	заку́ска	breakfast
(impf. only)			
масло́	butter	би́лков ча́й	herbal tea
че́рен ча́й	plain (lit. 'black') tea	кайма́	minced meat
бурка́н	jar	rpáx (sing. only)	peas
па́ста за зъ́би	toothpaste	сапу́н	soap
руло́ тоале́тна	roll of toilet	салфе́тка	napkin
харти́я	paper		
пра́х за пране́	washing powder	забра́вям/	to forget
		забра́вя, -иш	
ва́жен, -жна	important	ами́	er, well
чи́пс	crisps	цига́ра	cigarette
ма́ч	football (soccer) match	между́	between
телеви́зия	TV, television	кути́я	can, box
пло́д	fruit	бана́н	banana
портока́л	orange		

Exercise 6

Put the nouns in parentheses into the correct plural form, and spell out the numbers with letters.

- 1 Вся́ка съ́бота гле́дам ('to watch') ня́колко (ма́ч) по телеви́зията.
- 2 Апартаментът има 2 (балкон).
- 3 Милена знае 3 (език).
- 4 В събота и неделя ще гледам много (мач) по телевизията.
- 5 В комплекта има 4 (книга) 2 (учебник) и 2 (речник).
- 6 На щанда има 2 (продавачка).
- 7 Колко (бира) искаш да купя?
- 8 Колко (цигара) има в пакета?
- 9 Всеки ден купувам 3 (вестник).

Exercise 7

You are offering a titbit to someone with the suggestion to give it a try (you might first want to review object pronouns, *see* Unit 3, p. 26).

Example: Éто ти парчé сала́м. И́скаш ли да го опи́таш? Here's a piece of sausage for you. Do you want to try it?

1	Éто ти еднá бира. Искаш ли да?	
2	Éто ти нов вид хляб. Искаш ли да	
3	Éто ти кренвиршите. Искаш ли да	?
	Éто ти ня́колко хля́ба. Искаш ли да	_ ?
5	Éто ти мля́кото. Искаш ли да?	

Exercise 8

You are now on the receiving end of the situation described in Exercise 7, and you politely decline to give it a try.

Example: И́скаш ли да опи́таш си́ренето?

– Hé, благодаря́, не и́скам да го опи́там.

Do you want to try the cheese?

– No, thank you, I don't want to try it.

1	Искаш ли да опиташ бирата?
	Не, благоларя, не искам ла

2	Миле́на, И́во, и́скате ли да опи́тате би́рата? Не́, благодаря́, не и́скам да
3	Прия́тели, и́скате ли да опи́тате мля́кото? Не́, благодаря́, не и́скаме да
4	Йскаш ли да опиташ салама? Не, благодаря, не искам да
5	Γ -н Андре́ев, и́скате ли да опи́тате шу́нката? Не́, благодаря́, не и́скам да
6	Искаш ли да опиташ това парче кашкавал? Не, благодаря, не искам да

ENGLISH BULGARIAN GLOSSARY

BASIC CONCEPTS. PART 1

1. Pronouns

I, me [az] аз [ti] you ТИ he той [toj] [t^ja] she ТЯ [tɔ] it TO ['nie] we ние you (to a group) ['viɛ] вие they [te] те

2. Greetings. Salutations. Farewells

Hello! (fam.) Здравей! [zdra'vɛj] [zdra'νεjtε] Hello! (form.) Здравейте! Good morning! Добро утро! [dob'ro 'utro] ['dobir den] Good afternoon! Добър ден! Good evening! Добър вечер! ['dobir 'vɛtʃər] to say hello поздравявам [pozdra'viavam]

Hi! (hello)	Здрасти!	[′zdrasti]
greeting (n)	поздрав (m)	['pɔzdrav]
to greet (vt)	приветствувам	[pri′vɛʦtvuvam]
How are you?	Как си?	[kak si]
What's new?	Какво ново?	[kak'vɔ 'nɔvɔ]
Bye-Bye! Goodbye!	Довиждане!	[dɔ′viʒdanε]
See you soon!	До скора среща!	[dɔ 'skɔra 'srɛʃta]
Farewell!	Сбогом!	['zbɔgɔm]
to say goodbye	сбогувам се	[sbɔ′guvam sε]
Cheers!	До скоро!	[dɔ 'skɔrɔ]
Thank you! Cheers!	Благодаря!	[blagɔda′rʲa]
Thank you very much!	Много благодаря!	['mnɔgɔ blagɔda'rʲa]
My pleasure!	Моля.	[ˈmɔʎa]
Don't mention it!	Няма нищо.	['ɲama 'niʃtɔ]
It was nothing	Няма за какво.	['ɲama za kak'vɔ]
Excuse me! (fam.)	Извинявай!	[izvi′ɲavaj]
Excuse me! (form.)	Извинявайте!	[izvi′ɲavajtɛ]
to excuse (forgive)	извинявам	[izvi′ɲavam]
to apologize (vi)	извинявам се	[izvi′ɲavam sε]
My apologies	Моите извинения.	['mɔitɛ izvi'nɛnija]
I'm sorry!	Прощавайте!	[prɔʃ′tavajtε]
please (adv)	моля	['mɔʎa]

Don't forget!He забравяйте![nε zab'rav'ajtε]Certainly!Pазбира се![raz'bira sε]Of course not!Pазбира се, не![raz'bira sε nε]Okay! (I agree)Съгласен![sig'lasɛn]That's enough!Стига!['stiga]

3. How to address

mister, sir Господине [gospo'dine] madam Госпожо [gos'pozo] Госпожице [gɔs'pɔʒitsə] miss Младежо [mla'dɛʒɔ] young man young man (little Момче [mɔm't[ə] boy) miss (little girl) [mɔ'mit[ə] Момиче

4. Cardinal numbers. Part 1

0 zero **нула** (f) ['nula] 1 one [cd'no] едно 2 two [dve] две 3 three [tri] три 4 four четири ['ʧətiri] 5 five [pet] пет

6 six	шест	[ʃɛst]
7 seven	седем	['sɛdɛm]
8 eight	осем	['ɔsɛm]
9 nine	девет	['dɛvɛt]
10 ten	десет	['dɛsɛt]
11 eleven	единадесет	[ɛdi'nadɛsɛt]
12 twelve	дванадесет	[dva'nadɛsɛt]
13 thirteen	тринадесет	[tri'nadɛsɛt]
14 fourteen	четиринадесет	[ʧətiri′nadɛsɛt]
15 fifteen	петнадесет	[pɛt'nadɛsɛt]
16 sixteen	шестнадесет	[ʃɛs'nadɛsɛt]
17 seventeen	седемнадесет	[sɛdɛm'nadɛsɛt]
18 eighteen	осемнадесет	[ɔsɛm'nadɛsɛt]
19 nineteen	деветнадесет	[dɛvɛt'nadɛsɛt]
20 twenty	двадесет	['dvadɛsɛt]
21 twenty-one	двадесет и едно	['dvadɛsɛt i ɛd'nɔ]
22 twenty-two	двадесет и две	['dvadɛsɛt i dvɛ]
23 twenty-three	двадесет и три	[′dvadɛsɛt i tri]
30 thirty	тридесет	['tridɛsɛt]
31 thirty-one	тридесет и едно	['tridɛsɛt i ɛd'nɔ]
32 thirty-two	тридесет и две	['tridɛsɛt i dvɛ]
33 thirty-three	тридесет и три	['tridɛsɛt i tri]
40 forty	четиридесет	[ʧə'tiridɛsɛt]

41 forty-one	четиридесет и едно	[ʧə'tiridɛsɛt i ɛd'nɔ]
42 forty-two	четиридесет и две	[ʧə'tiridɛsɛt i dvɛ]
43 forty-three	четиридесет и три	[ʧə'tiridɛsɛt i tri]
50 fifty	петдесет	[pɛtdɛ'sɛt]
51 fifty-one	петдесет и едно	[cn'bs i tse'sbtsq]
52 fifty-two	петдесет и две	[pɛtdɛ'sɛt i dvɛ]
53 fifty-three	петдесет и три	[pɛtdɛ'sɛt i tri]
60 sixty	шестдесет	[ʃɛstdɛ'sɛt]
61 sixty-one	шестдесет и едно	[sstde'set i ed'no]
62 sixty-two	шестдесет и две	[[ɛstdɛ'sɛt i dvɛ]
63 sixty-three	шестдесет и три	[ʃɛstdɛ'sɛt i tri]
70 seventy	седемдесет	[sɛdɛmdɛ'sɛt]
•	оодошдооо:	[search and sear]
71 seventy-one	седемдесет и едно	[sɛdɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ]
•		_
71 seventy-one	седемдесет и едно	[sɛdɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ]
71 seventy-one 72 seventy-two	седемдесет и едно седемдесет и две	[sɛdɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i dvɛ]
71 seventy-one 72 seventy-two 73 seventy-three	седемдесет и едно седемдесет и две седемдесет и три	[sɛdɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i dvɛ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i tri]
71 seventy-one 72 seventy-two 73 seventy-three 80 eighty	седемдесет и едно седемдесет и две седемдесет и три осемдесет	[sɛdɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i dvɛ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i tri] [sɛmdɛ'sɛt]
71 seventy-one 72 seventy-two 73 seventy-three 80 eighty 81 eighty-one	седемдесет и едно седемдесет и две седемдесет и три осемдесет осемдесет и едно	[sɛdɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i dvɛ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i tri] [sɛdɛmdɛ'sɛt] [sɛmdɛ'sɛt] [sɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ]
71 seventy-one 72 seventy-two 73 seventy-three 80 eighty 81 eighty-one 82 eighty-two	седемдесет и едно седемдесет и две седемдесет и три осемдесет осемдесет и едно осемдесет и две	[sɛdɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i dvɛ] [sɛdɛmdɛ'sɛt i tri] [sɛdɛmdɛ'sɛt] [sɛmdɛ'sɛt i ɛd'nɔ] [sɛmdɛ'sɛt i dvɛ]
71 seventy-one 72 seventy-two 73 seventy-three 80 eighty 81 eighty-one 82 eighty-two 83 eighty-three	седемдесет и едно седемдесет и две седемдесет и три осемдесет осемдесет и едно осемдесет и две осемдесет и три	[sedemde'set i ed'no] [sedemde'set i dve] [sedemde'set i tri] [sedemde'set i tri] [semde'set] [semde'set i ed'no] [semde'set i dve] [semde'set i tri]

5. Cardinal numbers. Part 2

100 one hundred	сто	[cta]
200 two hundred	двеста	[′dvɛsta]
300 three hundred	триста	['trista]
400 four hundred	четиристотин	['ʧətiris'tətin]
500 five hundred	петстотин	['pɛts'tɔtin]
600 six hundred	шестстотин	['ʃɛsts'tɔtin]
700 seven hundred	седемстотин	['sɛdɛms'tɔtin]
800 eight hundred	осемстотин	['ɔsɛms'tɔtin]
900 nine hundred	деветстотин	['dɛvɛts'tɔtin]
1000 one thousand	хиляда (f)	[hi'ʎada]
2000 two thousand	две хиляди	[dvε ′hiʎadi]
3000 three thousand	три хиляди	[tri 'hiʎadi]
10000 ten thousand	десет хиляди	['dεsεt 'hiʎadi]
one hundred thousand	сто хиляди	[stɔ 'hiʎadi]
million	милион (m)	[mili'on]
billion	милиард (m)	[mili'ard]

6. Ordinal numbers

first (adj) ['pırvi] първи second (adj) ['ftori] втори third (adj) ['trɛti] трети fourth (adj) [tʃət'vırti] четвърти fifth (adj) ['pɛti] пети sixth (adj) ['ʃɛsti] шести seventh (adj) ['sɛdmi] седми eighth (adj) ['osmi] ОСМИ ninth (adj) [dɛ'vɛti] девети tenth (adj) [dɛ'sɛti] десети

7. Numbers. Fractions

fraction дроб (f) [dcnb] one half [ɛd'na 'ftora] една втора [ɛd'na 'trɛta] one third една трета one quarter [ɛd'na t[ət'vırta] една четвърта [ɛd'na 'ɔsma] one eighth една осма [ɛd'na dɛ'sɛta] one tenth една десета two thirds [dve 'treti] две трети three quarters три четвърти [tri tʃət'vırti]

8. Numbers. Basic operations

subtraction **изваждане** (n) [iz'vazdane] to subtract (vi, vt) [iz'vazdam] изваждам division **деление** (n) [dɛ'lɛniɛ] to divide (vt) $[d\epsilon' \lambda a]$ деля addition **събиране** (n) [sı'biranɛ] to add up (vt) събера [sıbɛ'ra] to add (vi) [pri'bav^jam] прибавям multiplication **умножение** (n) [umno'zɛniɛ] [umno'zavam] to multiply (vt) умножавам

9. Numbers. Miscellaneous

digit, figure	цифра (f)	['tsifra]
number	число (n)	[tʃis'lɔ]
numeral	числително име (n)	[tfis'litɛlnɔ 'imɛ]
minus sign	минус (m)	['minus]
plus sign	плюс (m)	[plys]
formula	формула (f)	['fɔrmula]
calculation	изчисление (n)	[istʃis′lɛniɛ]
to count (vt)	броя	[brɔ'ja]

to count up	преброявам	[prɛbrɔ'jɑvam]
to compare (vt)	сравнявам	[srav'ɲavam]
How much?	Колко?	['kɔlkɔ]
sum, total	сума (f)	['suma]
result	резултат (m)	[rɛzul'tat]
remainder	остатък (m)	[ɔs'tatık]
a few	няколко	[ˈɲakɔlkɔ]
few, little (adv)	малко	['malkɔ]
the rest	остатък (m)	[ɔs'tatık]
one and a half	един и половина	[ε'din i pɔlɔ'vina]
dozen	дузина (f)	[du'zina]
in half (adv)	наполовина	[napɔlɔ'vina]
equally (evenly)	поравно	[pɔ'ravnɔ]
half	половина (f)	[pɔlɔ'vina]
time (three ~s)	път (m)	[pɪt]

to advise (vt)	съветвам	[sı′vɛtvam]
to agree (say yes)	съгласявам се	[sıgla′s ^j avam sɛ]
to answer (vi, vt)	отговарям	[ɔtgɔ'var ⁱ am]
to arrive (vi)	пристигам	[pris'tigam]
to ask (~ oneself)	питам	['pitam]

to ask (~ sb to do sth)	моля	[ˈmɔʎa]
to be (vi)	съм, бъда	[sım], ['bıda]
to be afraid	страхувам се	[stra′huvam sε]
to be hungry	искам да ям	[′iskam da jam]
to be interested in	интересувам се	[intεrε′suvam sε]
to be needed	трябвам	[′tr ^j abvam]
to be surprised	удивлявам се	[udiv′ʎavam sε]
to be thirsty	искам да пия	['iskam da 'pija]
to begin (vt)	започвам	[za′pɔʧvam]
to belong to	принадлежа	[prinadlɛ'ʒa]
to boast (vi)	хваля се	['hvaʎa sε]
to break (split into pieces)	чупя	[′ʧup ^j a]
to call (for help)	викам	['vikam]
can (v aux)	мога	['mɔga]
to catch (vt)	ловя	[lɔ'vʲa]
to change (vt)	сменям	[′smɛɲam]
to choose (select)	избирам	[iz'biram]
to come down	слизам	['slizam]
to come in (enter)	влизам	['vlizam]
to compare (vt)	сравнявам	[srav′ɲavam]
to complain (vi, vt)	оплаквам се	[ɔp′lakvam sε]

to confuse (mix up)	обърквам	[ɔ'bırkvam]
to continue (vt)	продължавам	[prɔdɪˈlʒavam]
to control (vt)	контролирам	[kɔntrɔ'liram]
to cook (dinner)	готвя	[′gɔtvʲa]
to cost (vt)	струвам	['struvam]
to count (add up)	броя	[brɔ'ja]
to count on	разчитам на	[ras′tʃitam na]
to create (vt)	създам	[sɪz′dam]
to cry (weep)	плача	[′plaʧa]

to deceive (vi, vt)	лъжа	[′lıʒa]
to decorate (tree, street)	украсявам	[ukra′s ^j avam]
to defend (a country, etc.)	защитавам	[zaʃti′tavam]
to demand (request firmly)	изисквам	[i'ziskvam]
to dig (vt)	ровя	['rɔvʲa]
to discuss (vt)	обсъждам	[ɔb'sɪʒdam]
to do (vt)	правя	[′prav ^j a]
to doubt (have doubts)	съмнявам се	[sım'ɲavam sɛ]
to drop (let fall)	изтървавам	[istɪr'vavam]

to excuse (forgive)	извинявам	[izvi'ɲavam]
to exist (vi)	съществувам	[sɪʃtɛst′vuvam]
to expect (foresee)	предвиждам	[prɛd′viʒdam]
to explain (vt)	обяснявам	[ɔbʲas′ɲavam]
to fall (vi)	падам	['padam]
to fancy (vt)	харесвам	[ha′rɛsvam]
to find (vt)	намирам	[na'miram]
to finish (vt)	приключвам	[prik′lytʃvam]
to fly (vi)	летя	[lɛ't ^j a]
to follow (come after)	вървя след	[var′vʲa sled]
to forget (vi, vt)	забравям	[zab′rav ^j am]
to forgive (vt)	прощавам	[prɔʃ'tavam]
to give (vt)	давам	['davam]
to give a hint	намеквам	[na′mɛkvam]
to go (on foot)	вървя	[vɪrˈvʲa]
to go for a swim	къпя се	[′kιp ^j a sε]
to go out (from)	излизам	[iz'lizam]
to guess right	отгатна	[ɔt'gatna]
to have (vt)	имам	['imam]
to have breakfast	закусвам	[za′kusvam]
to have dinner	вечерям	[vɛ′ʧərʲam]
to have lunch	обядвам	[ɔ'b ^j advam]

to hear (vt) ['tfuvam] чувам [pɔ'magam] to help (vt) помагам to hide (vt) ['krija] крия to hope (vi, vt) [na'djavam se] надявам се to hunt (vi, vt) [lo'vuvam] ловувам to hurry (vi) бързам ['bırzam]

to inform (vt)	информирам	[infɔr'miram]
to insist (vi, vt)	настоявам	[nastɔ'jɑvam]
to insult (vt)	оскърбявам	[ɔskɪr'b ^j avam]
to invite (vt)	каня	['kaɲa]
to joke (vi)	шегувам се	[ʃɛ'guvam sɛ]
to keep (vt)	съхранявам	[sıhra'ɲavam]
to keep silent	мълча	[mɪl'ʧa]
to kill (vt)	убивам	[u'bivam]
to know (sb)	познавам	[pɔz'navam]
to know (sth)	знам	[znam]
to laugh (vi)	смея се	['smεja sε]
to liberate (city, etc.)	освобождавам	[ɔsvɔbɔʒ'davam]
to look for (search)	търся	[′tırs ^j a]
to love (sb)	обичам	[ɔ'biʧam]

to make a mistake	греша	[grɛ'ʃʌ]
to manage, to run	ръководя	[rɪkɔ'vɔdʲa]
to mean (signify)	означавам	[ɔzna'ʧavam]
to mention (talk about)	споменавам	[spɔmɛ'navam]
to miss (school, etc.)	пропускам	[prɔ'puskam]
to notice (see)	забелязвам	[zabɛˈʎazvam]
to object (vi, vt)	възразявам	[vɪzraˈzʲavam]
to observe (see)	наблюдавам	[nably'davam]
to open (vt)	отварям	[ɔt′varʲam]
to order (meal, etc.)	поръчвам	[pɔˈrɪʧvam]
to order (mil.)	заповядвам	[zapɔ'vʲadvam]
to own (possess)	владея	[vla′dɛjɑ]
to participate (vi)	участвам	[u'ʧastvam]
to pay (vi, vt)	плащам	['plaʃtam]
to permit (vt)	разрешавам	[razrɛ'ʃʌvam]
to plan (vt)	планирам	[pla'niram]
to play (children)	играя	[ig′rajɑ]
to pray (vi, vt)	моля се	['mɔʎa sε]
to prefer (vt)	предпочитам	[prɛtpɔ'tʃitam]
to promise (vt)	обещавам	[ɔbɛʃ'tavam]
to pronounce (vt)	произнасям	[prɔiz'nas ⁱ am]

to punish (vt)	наказвам	[na′kazvam]
to read (vi, vt)	чета	[ʧə'tı]
to recommend (vt)	съветвам	[sı′vɛtvam]
to refuse (vi, vt)	отказвам се	[ɔt'kazvam sε]
to regret (be sorry)	съжалявам	[sıʒa'ʎavam]
to rent (sth from sb)	наемам	[na'ɛmam]
to repeat (say again)	повтарям	[pɔf′tarʲam]
to reserve, to book	резервирам	[rɛzɛr'viram]
to run (vi)	бягам	['b ^j agam]

to save (rescue)	спасявам	[spa's ^j avam]
to say (~ thank you)	кажа	[′kaʒa]
to scold (vt)	ругая	[ru′gajɑ]
to see (vt)	виждам	['viʒdam]
to sell (vt)	продавам	[prɔ'davam]
to send (vt)	изпращам	[isp′raʃtam]
to shoot (vi)	стрелям	[′strɛʎam]
to shout (vi)	викам	['vikam]
to show (vt)	показвам	[pɔ'kazvam]
to sign (document)	подписвам	[pɔt'pisvam]
to sit down (vi)	сядам	[′s ⁱ adam]

to smile (vi)	усмихвам се	[us′mihvam sε]
to speak (vi, vt)	говоря	[gɔ′vɔrʲa]
to steal (money, etc.)	крада	[kra'da]
to stop (cease)	прекратявам	[prɛkra′tʲavam]
to stop (for pause, etc.)	спирам се	['spiram sɛ]
to study (vt)	изучавам	[izu′ʧavam]
to swim (vi)	плувам	[′pluvam]
to take (vt)	взимам	['vzimam]
to think (vi, vt)	мисля	[′misʎa]
to threaten (vt)	заплашвам	[zap′laʃvam]
to touch (with hands)	пипам	[′pipam]
to translate (vt)	превеждам	[prɛ′vɛʒdam]
to trust (vt)	доверявам	[dɔvɛˈrʲavam]
to try (attempt)	опитвам се	[ɔ'pitvam sε]
to turn (~ to the left)	завивам	[za′vivam]
to underestimate (vt)	недооценявам	[nɛdɔ:tsə′ɲavam]
to understand (vt)	разбирам	[raz'biram]
to unite (vt)	обединявам	[ɔbɛdi'ɲavam]
to wait (vt)	чакам	['ʧakam]
to want (wish, desire)	искам	[′iskam]
to warn (vt)	предупреждавам	[prɛduprɛʒ'davam]
to work (vi)	работя	[ra′bɔtʲa]
to write (vt)	пиша	['piʃʌ]

to write down

записвам

[za'pisvam]

14. Colours

colour

shade (tint)

hue

rainbow

white (adj)

black (adj)

grey (adj)

green (adj)

yellow (adj)

red (adj)

blue (adj)

light blue (adj)

pink (adj)

orange (adj)

violet (adj)

brown (adj)

golden (adj)

silvery (adj)

цвят (m)

оттенък (m)

тон (m)

небесна дъга (f)

бял

черен

СИВ

зелен

жълт

червен

СИН

небесносин

розов

оранжев

виолетов

кафяв

златен

сребрист

[tsviat]

[ot'tenik]

[ton]

[nɛ'bɛsna dı'ga]

[bʲal]

['ʧərɛn]

[siv]

[zɛ'lɛn]

[31lt]

[ʧər'vɛn]

[sin]

[nɛbɛsnɔ'sin]

['rozov]

[ɔ'ranʒɛv]

[vct3l'civ]

[ka'f^jav]

['zlatɛn]

[sreb'rist]

beige (adj) бежов ['bɛʒɔv] cream (adj) ['krɛmaf] кремав turquoise (adj) [tyrko'azen] тюркоазен cherry red (adj) ['vijnev] вишнев lilac (adj) [li'laf] лилав crimson (adj) [ma'linov] малинов light (adj) ['svɛtıl] светъл dark (adj) ['tımɛn] тъмен bright (adj) ['jarık] ярък coloured (pencils) ['tsveten] цветен colour (e.g. ~ film) ['tsveten] цветен

black-and-white (adj)черно-бял['tʃərnɔ bɨal]plain (one colour)едноцветен[ɛdnɔts'vɛtɛn]multicoloured (adj)многоцветен[mnɔgɔts'vɛtɛn]

15. Questions

Who? Кой? [kɔj] What? Какво? [kak'vɔ] Къде? Where? (at, in) $[ki'd\epsilon]$ Where (to)? Къде? $[ki'd\epsilon]$ Where ... from? Откъде? [otki'de] Кога? When? [kɔ'ga] Why? (aim) За какво? [za kak'vɔ]

Why? (reason)	Защо?	[zaʃ'tɔ]
What for?	За какво?	[za kak'vɔ]
How? (in what way)	Как?	[kak]
Which?	Кой?	[kɔj]
To whom?	На кого?	[na kɔ'gɔ]
About whom?	За кого?	[za kɔ'gɔ]
About what?	За какво?	[za kak'vɔ]
With whom?	С кого?	[s kɔ'gɔ]
How many? How much?	Колко?	['kɔlkɔ]
Whose?	Чий?	[ʧij]

16. Prepositions

with (accompanied by)	C	[s]
without	без	[bɛz]
to (indicating direction)	в, във	[v], [vɪf]
about (talking ~)	за	[za]
before (in time)	преди	[prɛ'di]
in front of	пред	[prɛd]
under (beneath, below)	под	[bcq]

above (over)	над	[nad]
on (atop)	върху	[vɪrˈhu]
from (off, out of)	ОТ	[ɔt]
of (made from)	ОТ	[ɔt]
in (e.g. ~ ten minutes)	след	[slɛt]
over (across the top of)	през	[prɛs]

17. Function words. Adverbs. Part 1

Where? (at, in)	Къде?	[kı′dε]
here (adv)	тук	[tuk]
there (adv)	там	[tam]
somewhere (to be)	някъде	[ˈɲakɪdɛ]
nowhere (not anywhere)	никъде	['nikıdɛ]
by (near, beside)	до	[cb]
by the window	до прозореца	[dɔ prɔ'zɔrɛtsa]
by the window Where (to)?	до прозореца Къде?	[dɔ prɔ'zɔrɛtsa] [kı'dɛ]
•		
Where (to)?	Къде?	[kı′dε]
Where (to)? here (e.g. come ~!)	Къде? тук	[kı'dε] [tuk]
Where (to)? here (e.g. come ~!) there (e.g. to go ~)	Къде? тук нататък	[kı'dε] [tuk] [na'tatık]

close (adv)	близо	[czild']
far (adv)	далече	[da′lɛʧə]
near (e.g. ~ Paris)	до	[dɔ]
nearby (adv)	редом	[ˈrɛdɔm]
not far (adv)	недалече	[nɛda′lɛʧə]
left (adj)	ляв	[ʎav]
on the left	отляво	[ct'\avo]
to the left	вляво	['vʎavɔ]
right (adj)	десен	['dɛsɛn]
on the right	отдясно	[ɔt′dʲasnɔ]
to the right	вдясно	[′vd ^j asnɔ]
in front (adv)	отпред	[otp'rɛd]
in front (adv) front (as adj)	отпред преден	[ɔtp'rɛd] ['prɛdɛn]
, ,	-	
front (as adj)	преден	['prɛdɛn]
front (as adj) ahead (in space)	преден напред	['prɛdɛn] [nap'rɛd]
front (as adj) ahead (in space) behind (adv)	преден напред отзад	['prɛdɛn] [nap'rɛd] [ot'zad]
front (as adj) ahead (in space) behind (adv) from behind back (towards the	преден напред отзад отзад	['prɛdɛn] [nap'rɛd] [ot'zad] [ot'zad]
front (as adj) ahead (in space) behind (adv) from behind back (towards the rear)	преден напред отзад отзад назад	['prɛdɛn] [nap'rɛd] [ot'zad] [ot'zad] [na'zad]

everywhere (adv) around (in all directions)	навсякъде наоколо	[nav′s ^j akıdɛ] [na′ɔkɔlɔ]
from inside somewhere (to go) straight (directly) back (e.g. come ~)	отвътре някъде направо обратно	[ɔt'vɪtrɛ] ['ɲakɪdɛ] [nap'ravɔ] [ɔb'ratnɔ]
from anywhere from somewhere	откъдето и да е отнякъде	[ɔtkı'dεtɔ i da ε] [ɔt'ɲakıdε]
firstly (adv) secondly (adv) thirdly (adv)	първо второ трето	['pırvo] ['ftoro] ['trɛto]
suddenly (adv) at first (adv) for the first time	изведнъж в началото за пръв път	[izvɛd'nɪʃ] [f na'tʃalɔtɔ] [za prɪv 'pɪt]
long before anew (over again) for good (adv)	много време преди наново завинаги	['mnɔgɔ 'vrɛmɛ prɛ'di] [na'nɔvɔ] [za'vinagi]
never (adv) again (adv) now (adv) often (adv)	никога пак сега често	['nikɔga] [pak] [sɛ'ga] ['ʧəstɔ]

then (adv) urgently (quickly) usually (adv)	тогава срочно обикновено	[tɔˈgava] [ˈsrɔʧnɔ] [ɔbiknɔˈvɛnɔ]
by the way, possible (that is ~) probably (adv) maybe (adv) besides that's why in spite of thanks to	между другото възможно вероятно може би освен това, затова въпреки че благодарение на	['mɛʒdu 'drugɔtɔ] [vɪz'mɔʒnɔ] [vɛrɔ'jɑtnɔ] ['mɔʒɛ bi] [ɔs'vɛn tɔ'va] [zatɔ'va] ['vɪprɛki tʃə] [blagɔda'rɛniɛ na]
what (pron.) that something anything (something) nothing	какво че нещо нещо нищо	[kak'vɔ] [tʃə] ['nɛʃtɔ] ['nɛʃtɔ] ['niʃtɔ]
who (pron.) someone somebody nobody	кой някой някой никой	[kɔj] ['ɲakɔj] ['ɲakɔj] ['nikɔj]
nowhere (a voyage to ~) nobody's	никъде	['nikιdε] ['niʧij]

somebody's	нечий	[ˈnɛʧij]
so (I'm ~ glad)	така	[ta′ka]
also (as well)	също така	[′sɪʃtɔ ta′ka]
too (as well)	също	[ˈsɪʃtɔ]

18. Function words. Adverbs. Part 2

Why?	Защо?	[zaʃ′tɔ]
for some reason	кой знае защо	[kɔj 'znaɛ zaʃ'tɔ]
because	защото	[zaʃ′tɔtɔ]
for some purpose	кой знае защо	[kɔj 'znaε zaʃ'tɔ]
and	И	[i]
or	или	[i′li]
but	но	[cn]
for (e.g. ~ me)	за	[za]
too (excessively)	прекалено	[prɛkaˈlɛnɔ]
only (exclusively)	само	['samɔ]
exactly (adv)	точно	['tɔtʃnɔ]
about (more or less)	около	['ɔkɔlɔ]
approximately (adv)	приблизително	[pribli'zitɛlnɔ]
approximate (adj)	приблизителен	[pribli'zitɛlɛn]
almost (adv)	почти	[pɔtʃ'ti]
	110 1171	[bod ti]

BASIC CONCEPTS. PART 2

19. Weekdays

Monday	понеделник (m)	[pɔnɛ'dɛlnik]
Tuesday	вторник (m)	['ftornik]
Wednesday	сряда (f)	[′sr ^j ada]
Thursday	четвъртък (m)	[ʧət′vırtık]
Friday	петък (m)	['pɛtɪk]
Saturday	събота (f)	[′sɪbɔta]
Sunday	неделя (f)	[nɛˈdɛʎa]
today (adv)	днес	[dnɛs]
tomorrow (adv)	утре	[′utrɛ]
the day after tomorrow	вдругиден	[vdrugi′dɛn]
yesterday (adv)	вчера	[′vʧəra]
the day before yesterday	завчера	[′zavʧəra]
day	ден (m)	[dɛn]
working day	работен ден (m)	[ra'bɔtɛn dɛn]

public holiday ['praznit[ən dɛn] **празничен ден** (m) [po'tfiven 'den] day off почивен ден (m) weekend почивни дни (m pl) [po'tfivni dni] all day long цял ден [tsial den] next day (adv) [na 'slɛdva[tija dɛn] на следващия ден two days ago [pre'di dva 'dena] преди два дена the day before [v nave'tfərietə] в навечерието daily (adj) [vsekid'neven] всекидневен every day (adv) [vsekid'nevno] всекидневно week ['sɛdmitsa] седмица (f) last week (adv) [pres 'minalata през миналата 'sɛdmitsa] седмица next week (adv) [pres 'sledvastata през следващата 'sɛdmitsa] седмица weekly (adj) ['sɛdmitʃən] седмичен every week (adv) ['sɛdmit[nɔ] седмично [dva pı'ti na twice a week два пъти на 'sɛdmitsa] седмица ['vsɛki 'vtɔrnik] every Tuesday всеки вторник

20. Hours. Day and night

morning	сутрин (f)	['sutrin]
in the morning	сутринта	[sutrin'ta]
noon, midday	пладне (n)	[′pladnε]

in the afternoon	следобед	[slɛ'dɔbɛd]
evening	вечер (f)	['vɛʧər]
in the evening	вечер	[ˈvɛʧər]
night	нощ (f)	[nɔʃt]
at night	нощем	['nɔʃtɛm]
midnight	полунощ (f)	[pɔlu'nɔʃt]
second	секунда (f)	[sɛˈkunda]
minute	минута (f)	[mi'nuta]
hour	час (m)	[ʧas]
half an hour	половин час (m)	[pɔlɔ'vin ʧas]
quarter of an hour	четвърт (f) час	[′ʧətvırt ʧas]
fifteen minutes	петнадесет минути	[pɛt'nadɛsɛt mi'nuti]
24 hours	денонощие (n)	[dɛnɔ'nɔʃtiɛ]
sunrise	изгрев слънце (n)	['izgrɛv 'slıntsə]
dawn	разсъмване (n)	[raz'sımvanɛ]
early morning	ранна сутрин (f)	['rana 'sutrin]
sunset	залез (m)	['zalɛz]
early in the morning	рано сутрин	['ranɔ 'sutrin]
this morning	тази сутрин	['tazi 'sutrin]
tomorrow morning	утре сутрин	['utrɛ 'sutrin]
this afternoon	днес през деня	[dnɛs prɛs dɛ'ɲa]
in the afternoon	следобед	[slɛ'dɔbɛd]

tomorrow afternoon	утре следобед	['utrɛ slɛ'dɔbɛd]
tonight (this evening)	довечера	[dɔ′vɛʧəra]
tomorrow night	утре вечер	['utrɛ 'vɛʧər]
at 3 o'clock sharp	точно в три часа	[′tɔʧnɔ v tri ʧa′sa]
about 4 o'clock	около четири часа	[′ɔkɔlɔ ′ʧətiri ʧa′sa]
by 12 o'clock	към дванадесет часа	[kım dva′nadɛsɛt ʧa′sa]
in 20 minutes	след двадесет минути	[slɛt 'dvadɛsɛt mi'nuti]
in an hour	след един час	[slɛt ɛ'din ʧas]
on time (adv)	навреме	[nav'rɛmɛ]
a quarter to	без четвърт	[bɛs 'ʧətvırt]
within an hour	в течение на един час	[v tɛˈʧəniɛ na ɛˈdin ʧas]
every 15 minutes	на всеки петнадесет минути	[na 'vsɛki pɛt'nadɛsɛt mi'nuti]
round the clock	цяло денонощие	[ˈfsʲalɔ dɛnɔˈnɔʃtiɛ]

21. Months. Seasons

January	януари (m)	[jɑnu'ari]
February	февруари (m)	[fɛvru'ari]
March	март (m)	[mart]

April	април (m)	[ap′ril]
May	ма й (m)	[maj]
June	юни (m)	['juni]
July	юли (m)	['juli]
August	август (m)	[′avgust]
September	септември (m)	[sɛp'tɛmvri]
October	октомври (m)	[ɔk'tɔmvri]
November	ноември (m)	[nɔ'ɛmvri]
December	декември (m)	[dɛˈkɛmvri]
spring	пролет (f)	['prolɛt]
in spring	през пролетта	[prɛz prɔlɛt'ta]
spring (as adj)	пролетен	['proleten]
summer	лято (n)	[ˈʎatɔ]
in summer	през лятото	[prɛz 'ʎatɔtɔ]
summer (as adj)	летен	[′lɛtɛn]
autumn	есен (f)	[′ɛรɛn]
in autumn	през есента	[prɛz ɛsɛn'ta]
autumn (as adj)	есенен	[′ะระทะท]
winter	зима (f)	['zima]
in winter	през зимата	[prɛz 'zimata]
winter (as adj)	зимен	['zimɛn]
month	месец (m)	['mɛsɛts]

this month	през този месец	[pres 'tozi 'mesets]
next month	през следващия месец	[prɛz 'slɛdvaʃtijɑ 'mɛsɛʦ]
last month	през миналия месец	[prɛz 'minalijɑ 'mɛsɛts]
a month ago	преди един месец	[prε'di ε'din 'mεsεts]
in a month	след един месец	[slɛt ɛ'din 'mɛsɛts]
in two months	след два месеца	[slɛt dva 'mɛsɛtsa]
the whole month	цял месец	[ts ⁱ al 'mesets]
all month long	цял месец	[ts ⁱ al 'mesets]
monthly (~ magazine)	месечен	['mɛsɛʧən]
monthly (adv)	месечно	['mɛsɛʧnɔ]
every month	всеки месец	['vsɛki 'mɛsɛts]
twice a month	два пъти на месец	[dva 'pıti na 'mɛsɛts]
year	година (f)	[gɔ'dina]
this year	тази година	['tazi gɔ'dina]
next year	през следващата година	[prɛz 'slɛdvaʃtata gɔ'dina]
last year	през миналата година	[prɛz 'minalata gɔ'dina]
a year ago	преди една година	[prɛ'di ɛd'na gɔ'dina]
in a year	след една година	[slɛt ɛd'na gɔ'dina]
in two years	след две години	[slɛt dvɛ gɔ'dini]
the whole year	цяла година	['ts ⁱ ala gɔ'dina]

all year long	цяла година	['ts ^j ala go'dina]
every year	всяка година	[′vsʲaka gɔ′dina]
annual (adj)	ежегоден	[ɛʒɛ'gɔdɛn]
annually (adv)	ежегодно	[ɛʒɛ'gɔdnɔ]
4 times a year	четири пъти годишно	['ʧətiri 'pıti gɔ'diʃnɔ]
date (e.g. today's ~)	число (n)	[ʧis′lɔ]
date (e.g. ~ of birth)	дата (f)	[′data]
calendar	календар (m)	[kalɛn′dar]
half a year	половин година	[pɔlɔ'vin gɔ'dina]
six months	полугодие (n)	[pɔlu'gɔdiɛ]
season (summer, etc.)	сезон (m)	[sɛ'zɔn]
century	век (m)	[vɛk]

22. Time. Miscellaneous

time	време (n)	['vrɛmɛ]
instant (n)	миг (m)	[mig]
moment	мигновение (n)	[migno'venie]
instant (adj)	мигновен	[mignɔ'vɛn]
lapse (of time)	отрязък (m)	[ɔt'rʲazık]
life	живот (m)	[ʒi'vɔt]
eternity	вечност (f)	['vɛtʃnɔst]

epoch	епоха (f)	[ɛ'pɔha]
era	epa (f)	['ɛra]
cycle	цикъл (m)	[′tsikɪl]
period	период (m)	[pɛ'riɔd]
term (short-~)	срок (m)	[xcne]
the future	бъдеще (n)	[ˈbɪdɛʃtɛ]
future (as adj)	бъдещ	[ˈbɪdɛʃt]
next time	следващия път	[′slɛdvaʃtijɑ pɪt]
the past	минало (n)	['minalɔ]
past (recent)	минал	['minal]
last time	миналия път	['minalijɑ pɪt]
later (adv)	по-късно	[cnsık' cq]
after	след това	[slɛd tɔ'va]
nowadays (adv)	сега	[sɛˈga]
now (adv)	сега	[sɛˈga]
immediately (adv)	незабавно	[nɛza′bavnɔ]
soon (adv)	скоро	['skɔrɔ]
in advance (beforehand)	предварително	[prɛdva'ritɛlnɔ]
a long time ago	отдавна	[ɔt'davna]
recently (adv)	неотдавна	[nɛɔt′davna]
destiny	съдба (f)	[sɪd'ba]
memories (childhood ~)	памет (f)	['pamɛt]

archives	архив (m)	[ar'hiv]
during	по времето на	[pɔ 'vrɛmɛtɔ na]
long, a long time (adv)	дълго	['dılgɔ]
not long (adv)	недълго	[nɛ'dɪlgɔ]
early (in the morning)	рано	[′ranɔ]
late (not early)	късно	['kısnɔ]
forever (for good)	завинаги	[za'vinagi]
to start (begin)	започвам	[za′pɔtʃvam]
to postpone (vt)	отложа	[ɔt′lɔʒa]
at the same time	едновременно	[ɛdnɔv'rɛmɛnɔ]
permanently (adv)	постоянно	[posto'jano]
constant (noise, pain)	постоянен	[posto'janen]
temporary (adj)	временен	['vrɛmɛnɛn]
sometimes (adv)	понякога	[pɔˈɲakɔga]
rarely (adv)	рядко	[′r ^j adkɔ]
often (adv)	често	['tʃəstɔ]

23. Opposites

rich (adj)	богат	[bɔ'gat]
poor (adj)	беден	['bɛdɛn]

ill, sick (adj)	болен	['bolen]
healthy (adj) big (adj) small (adj)	здрав голям малък	[zdrav] [gɔ'ʎam] ['malık]
quickly (adv) slowly (adv)	бързо бавно	['bırzɔ] ['bavnɔ]
fast (adj) slow (adj)	бърз бавен	[bɪrz] ['bavɛn]
cheerful (adj) sad (adj)	весел тъжен	[′vɛsɛl] [′tɪʒɛn]
together (adv) separately (adv)	заедно поотделно	['zaɛdnɔ] [pɔ:t'dɛlnɔ]
,		_
separately (adv) aloud (to read)	поотделно на глас	[pɔ:t'dɛlnɔ] [na 'glas]
separately (adv) aloud (to read) silently (to oneself) tall (adj)	поотделно на глас на ум висок	[pɔ:t'dɛlnɔ] [na 'glas] [na 'um] [vi'sɔk]

distant (in space)	далечен	[da′lɛʧən]
nearby (adj)	близък	[′blizɪk]
far (adv)	далече	[da′lɛʧə]
nearby (adv)	близо	[′blizɔ]
long (adj)	дълъг	['dɪlɪg]
short (adj)	къс	[kɪs]
good (kindhearted)	добър	[dɔ'bɪr]
evil (adj)	зъл	[zɪl]
married (adj)	женен	['ʒɛnɛn]
single (adj)	ерген	[ɛr'gɛn]
to forbid (vt)	забранявам	[zabra′ɲavam]
to permit (vt)	разрешавам	[razrɛ′ʃʌvam]
end	край (m)	[kraj]
beginning	начало (n)	[na′ʧalɔ]
left (adj)	ляв	[ʎav]
right (adj)	десен	[′dɛsɛn]
first (adj)	първи	['pırvi]
last (adj)	последен	[pɔs'lɛdɛn]
crime	престъпление (n)	[prεstιp′lεniε]
punishment	наказание (n)	[naka′zaniε]

to order (vt) to obey (vi, vt) straight (adj) curved (adj)	заповядвам подчиня се прав крив	[zapɔ'vʲadvam] [pɔdtʃi'ɲa sε] [prav] [kriv]
heaven	рай (m)	[raj]
hell	ад (m)	[ad]
to be born	родя се	[rɔ′dʲa sɛ]
to die (vi)	умра	[um′ra]
strong (adj)	силен	['silɛn]
weak (adj)	слаб	[slap]
old (adj)	стар	[star]
young (adj)	млад	[mlad]
old (adj)	стар	[star]
new (adj)	нов	[nɔv]
hard (adj)	твърд	[tvɪrd]
soft (adj)	мек	[mɛk]
warm (adj)	топъл	['tɔpɪl]
cold (adj)	студен	[stu'dɛn]
fat (adj)	дебел	[dɛ'bɛl]
slim (adj)	слаб	[slap]

['tɛsɛn] narrow (adj) тесен wide (adj) [ʃi'rɔk] широк good (adj) [do'bir] добър bad (adj) лош brave (adj) ['hrabır] храбър cowardly (adj) [strah'lif] страхлив

24. Lines and shapes

квадрат (m) [kvad'rat] square [kvad'raten] square (as adj) квадратен [krig] circle **кръг** (m) round (adj) ['krıgıl] кръгъл triangle [tri'ıgılnik] триъгълник (m) triangular (adj) [tri'ıgılɛn] триъгълен oval **овал** (m) [ɔ'val] oval (as adj) [ɔ'valɛn] овален [pravo'ıgılnik] rectangle правоъгълник (m) [pravo'ıgılɛn] rectangular (adj) правоъгълен pyramid пирамида (f) [pira'mida] rhombus **ромб** (m) [dmcr] trapezium [tra'pɛts] **трапец** (m) cube **куб** (m) [kub]

prism	призма (f)	['prizma]
circumference	окръжност (f)	[ɔk'rıʒnɔst]
sphere	сфера (f)	['sfɛra]
globe (sphere)	кълбо (n)	[kıl'bɔ]
diameter	диаметър (m)	[di'amɛtır]
radius	радиус (m)	['radius]
perimeter	периметър (m)	[pɛ'rimɛtır]
centre	център (m)	['tsəntır]
horizontal (adj)	хоризонтален	[hɔrizɔn'talɛn]
vertical (adj)	вертикален	[vɛrti'kalɛn]
parallel (n)	паралел (f)	[para'lɛl]
parallel (as adj)	паралелно	[para'lɛlnɔ]
line	линия (f)	['linija]
stroke	черта (f)	[ʧər′ta]
straight line	права (f)	['prava]
curve (curved line)	крива (f)	['kriva]
thin (line, etc.)	тънък	['tınık]
contour (outline)	контур (m)	['kontur]
intersection	пресичане (n)	[prɛ'siʧanɛ]
right angle	прав ъгъл (m)	[prav 'ıgıl]
segment	сегмент (m)	[sɛg'mɛnt]
sector	сектор (m)	['sɛktɔr]
side (of triangle)	страна (f)	[stra′na]

angle ъгъл (m) ['ıgıl]

25. Units of measurement

inch

weight	тегло (n)	[tɛg'lɔ]
length	дължина (f)	[dɪlʒi'na]
width	широчина (f)	[ʃirɔʧi'na]
height	височина (f)	[visɔʧi'na]
depth	дълбочина (f)	[dɪlbɔtʃi′na]
volume	обем (m)	[ɔ'bɛm]
area	площ (f)	[plost]
gram	грам (m)	[gram]
milligram	милиграм (m)	[milig'ram]
kilogram	килограм (m)	[kilog'ram]
ton	тон (m)	[ton]
pound	фунт (m)	[funt]
ounce	унция (f)	['untsija]
metre	метър (m)	['mɛtır]
millimetre	милиметър (m)	[mili'mɛtır]
centimetre	сантиметър (m)	[santi'mɛtɪr
kilometre	километър (m)	[kilɔ'mɛtır]
mile	миля (f)	[ˈmiʎa]

дюйм (m)

[dyjm]

foot	фут (m)	[fut]
yard	ярд (m)	[jard]
square metre	квадратен метър (m)	[kvad'ratɛn 'mɛtır]
hectare	хектар (m)	[hɛk'tar]
litre	литър (m)	['litır]
degree	градус (m)	['gradus]
volt	волт (m)	[tlcv]
ampere	ампер (m)	[am'pɛr]
horsepower	конска сила (f)	['kɔnska 'sila]
quantity	количество (n)	[kɔ'litʃəstvɔ]
a little bit of	малко	['malkɔ]
half	половина (f)	[pɔlɔ'vina]
dozen	дузина (f)	[du'zina]
piece (item)	брой (m)	[jcrd]
size	размер (m)	[raz'mɛr]
scale (map ~)	мащаб (m)	[maʃ'tab]
minimal (adj)	минимален	[mini'malɛn]
the smallest (adj)	най-малък	[naj 'malık]
medium (adj)	среден	['srɛdɛn]
maximal (adj)	максимален	[maksi′malɛn]
the largest (adj)	най-голям	[naj gɔ'ʎam]

26. Containers

jar (glass)	буркан (m)	[bur'kan]
tin, can	тенекия (f)	[tɛnɛ'kija]
bucket	кофа (f)	[′kɔfa]
barrel	бъчва (f)	[′bɪʧva]
basin (for washing)	леген (m)	[lɛˈɡɛn]
tank (for liquid, gas)	резервоар (m)	[rɛzɛrvɔ'ar]
hip flask	манерка (f)	[ma'nɛrka]
jerrycan	туба (f)	[′tuba]
cistern (tank)	цистерна (f)	[tsis'tɛrna]
mug	чаша (f)	[′ʧaʃʌ]
cup (of coffee, etc.)	чаша (f)	[′ʧaʃʌ]
saucer	чинийка (f)	[ʧi′nijka]
glass (tumbler)	чаша (f)	[′ʧaʃʌ]
glass (~ of vine)	чаша (f)	[′ʧaʃʌ]
saucepan	тенджера (f)	['tɛnʤɛra]
bottle (~ of wine)	бутилка (f)	[bu'tilka]
neck (of the bottle)	гърло (n) на бутилка	['gırlɔ na bu'tilka]
carafe	стъклена кана (f)	['stıklɛna 'kana]
jug (earthenware)	кана (f)	[′kana]
vessel (container)	съд (m)	[sɪt]

pot (crock)	гърне (n)	[gɪrˈnε]
vase	ваза (f)	['vaza]
bottle (~ of perfume) vial, small bottle tube (of toothpaste)	шишенце (n) шишенце (n) тубичка (f)	[ʃi'ʃɛntsə] [ʃi'ʃɛntsə] ['tubitʃka]
sack (bag) bag (paper ~, plastic ~)	чувал (m) плик (m)	[ʧu′val] [plik]
packet (of cigarettes, etc.)	кутия (f)	[ku'tija]
box (e.g. shoebox)	кутия (f)	[ku'tija]
crate	щайга (f)	[′ʃtajga]
basket	кошница (f)	[′kɔʃnitsa]

27. Materials

material	материал (m)	[matɛri'al]
wood	дърво (n)	[dır'vɔ]
wooden (adj)	дървен	[ˈdɪrvɛn]
glass (n)	стъкло (n)	[stɪk'lɔ]
glass (as adj)	стъклен	['stıklɛn]
stone (n)	камък (m)	['kamık]
stone (as adj)	каменен	['kamɛnɛn]

plastic (n)	пластмаса (f)	[plast'masa]
plastic (as adj)	пластмасов	[plast'masov]
rubber (n)	гума (f)	['guma]
rubber (as adj)	гумен	['gumɛn]
material, fabric (n)	плат (m)	[plat]
fabric (as adj)	от плат	[ɔt 'plat]
paper (n)	хартия (f)	[har′tijɑ]
paper (as adj)	хартиен	[har′tiɛn]
cardboard (n) cardboard (as adj)	картон (m) картонен	[kar′tɔn] [kar′tɔnɛn]
polyethylene	полиетилен (m)	[pɔliɛti'lɛn]
cellophane	целофан (m)	[tsəlɔ'fan]
plywood	шперплат (m)	[ʃpɛrp'lat]
porcelain (n) porcelain (as adj) clay (n) clay (as adj)	порцелан (m) порцеланов глина (f) глинен	[portsə'lan] [portsə'lanof] ['glina] ['glinɛn]
ceramics (n) ceramic (as adj)	керамика (f) керамичен	[kɛ'ramika] [kɛ'ramiʧən]

28. Metals

metal (n) metal (as adj) alloy (n)	метал (m) метален сплав (m)	[mɛ'tal] [mɛ'talɛn] [splav]
gold (n) gold, golden (adj) silver (n) silver (as adj)	злато (n) златен сребро (n) сребърен	['zlatɔ] ['zlatɛn] [srɛb'rɔ] ['srɛbırɛn]
iron (n) iron (adj), made of iron	желязо (n) железен	[ʒɛ'ʎazɔ] [ʒɛ'lɛzɛn]
steel (n) steel (as adj) copper (n) copper (as adj)	стомана (f) стоманен мед (f) меден	[stɔ'mana] [stɔ'manɛn] [mɛd] ['mɛdɛn]
aluminium (n) aluminium (as adj) bronze (n) bronze (as adj)	алуминий (m) алуминиев бронз (m) бронзов	[alu'minij] [alu'miniɛv] [brɔnz] ['brɔnzɔv]
brass nickel platinum mercury tin	месинг (m) никел (m) платина (f) живак (m) калай (m)	['mɛsiŋg] ['nikɛl] [pla'tina] [ʒi'vak] [ka'laj]

HUMAN BEING

HUMAN BEING. THE BODY

29. Humans. Basic concepts

human being	човек (m)	[ʧɔ′vɛk]
man (adult male)	мъж (m)	[mɪʒ]
woman	жена (f)	[ʒε′na]
child	дете (n)	[dε'tε]
girl	момиче (n)	[mɔ'miʧə]
boy	момче (n)	[mɔm'ʧə]
teenager	тинейджър (m)	[ti'nɛjʤɪr]
old man	старец (m)	['starɛts]
old woman	старица (f)	['staritsa]

30. Human anatomy

organism	организъм (m)	[organizim]
heart	сърце (n)	[sır'tsə]

blood	кръв (f)	[krıv]
artery	артерия (f)	[ar′tɛrijɑ]
vein	вена (f)	['vɛna]
brain	мозък (m)	['mɔzık]
nerve	нерв (m)	[nɛrv]
nerves	нерви (m pl)	['nɛrvi]
vertebra	прешлен (m)	[ˈprɛʃlɛn]
spine	гръбнак (m)	[grɪb'nak]
stomach (organ)	стомах (m)	[stɔ'mah]
intestines, bowel	стомашно-чревен тракт (m)	[stɔˈmaʃnɔ ˈtʃrɛvɛn trakt]
intestine (e.g. large ~)	черво (n)	[ʧər'vɔ]
liver	черен дроб (m)	['ʧərɛn drɔb]
kidney	бъбрек (m)	['bıbrɛk]
bone	кост (f)	[kost]
skeleton	скелет (m)	['skɛlɛt]
rib	ребро (n)	[rɛb'rɔ]
skull	череп (m)	[ˈʧərɛp]
muscle	мускул (m)	['muskul]
biceps	бицепс (m)	['bitsəps]
tendon	сухожилие (n)	[suhɔ'ʒiliɛ]
joint	става (f)	['stava]

lungs	бели дробове (m pl)	['bɛli 'drɔbɔvɛ]
genitals	полови органи (m pl)	['pɔlɔvi 'ɔrgani]
skin	кожа (f)	[′kɔʒa]

31. Head

head	глава (f)	[gla'va]
face	лице (n)	[li'tsə]
nose	нос (m)	[acn]
mouth	уста (f)	[us'ta]
eye	око (n)	[ɔ'kɔ]
eyes	очи (n pl)	[ɔ'ʧi]
pupil	зеница (f)	['zɛnitsa]
eyebrow	вежда (f)	['vɛʒda]
eyelash	мигла (f)	['migla]
eyelid	клепач (m)	[klɛ'paʧ]
tongue	език (m)	[ε'zik]
tooth	зъб (m)	[zɪb]
lips	устни (f pl)	['ustni]
cheekbones	скули (f pl)	['skuli]
gum	венец (m)	[vɛˈnɛts]
palate	небце (n)	[nɛb'tsə]

nostrils	ноздри (f pl)	['nɔzdri]
chin	брадичка (f)	[bra'ditʃka]
jaw	челюст (f)	['ʧəlyst]
cheek	буза (f)	['buza]
forehead	чело (n)	[ʧə'lɔ]
temple	слепоочие (n)	[slepo'otfie]
ear	yxo (n)	[u'hɔ]
back of the head	тил (m)	[til]
neck	шия (f)	['ʃija]
throat	гърло (n)	['gırlɔ]
hair	коса (f)	[kɔ'sa]
hairstyle	прическа (f)	[pri′tʃəska]
haircut	подстригване (n)	[potst'rigvane]
wig	перука (f)	[pε′ruka]
moustache	мустаци (m pl)	[mus'tatsi]
beard	брада (f)	[bra'da]
to have (a beard, etc.)	нося	['nɔsʲa]
plait	коса (f)	[kɔ'sa]
sideboards	бакенбарди (pl)	[bakɛn'bardi]
red-haired (adj)	червенокос	[ʧərvɛnɔ'kɔs]
grey (hair)	беловлас	[bɛlɔv'las]
bald (adj)	плешив	[plɛ'ʃiv]

bald patch	плешивина (f)	[plɛʃivi'na]
ponytail	опашка (f)	[ɔ′paʃka]
fringe	бретон (m)	[brɛ'tɔn]

32. Human body

hand	китка (f)	[′kitka]
arm	ръка (f)	[rı'ka]
finger	пръст (m)	[prist]
thumb	палец (m)	['palɛts]
little finger	кутре (n)	[kuťrɛ]
nail	нокът (m)	['nɔkıt]
fist	юмрук (m)	[jum′ruk]
palm	длан (f)	[dlan]
wrist	китка (f)	['kitka]
forearm	предмишница (f)	[prɛd'miʃnitsa]
elbow	лакът (m)	['lakıt]
shoulder	рамо (n)	['ramɔ]
leg	крак (m)	[krak]
foot	ходило (n)	[hɔ'dilɔ]
knee	коляно (n)	[kɔ'ʎanɔ]
calf (part of leg)	прасец (m)	[pra'sɛts]
hip	бедро (n)	[bɛd'rɔ]

CLOTHING AND ACCESSORIES

33. Outerwear. Coats

clothes	облекло (n)	[ɔblɛk'lɔ]
outer clothing	горни дрехи (f pl)	['gɔrni 'drɛhi]
winter clothing	зимни дрехи (f pl)	['zimni 'drɛhi]
overcoat	палто (n)	[pal'tɔ]
fur coat	кожено палто (n)	['kɔʒɛnɔ pal'tɔ]
fur jacket	полушубка (f)	[pɔlu'ʃupka]
down coat	пухено яке (n)	['puhɛnɔ 'jakɛ]
jacket (e.g. leather ~)	яке (n)	['jakɛ]
raincoat	шлифер (m)	[′ʃlifɛr]
waterproof (adj)	непромокаем	[nɛprɔmɔ'kaɛm]

34. Men's and women's clothing

shirt	риза (f)	[′riza]
trousers	панталон (m)	[panta′lɔn]

jeans jacket (of man's suit) suit	дънки, джинси (pl) сако (n) костюм (m)	['dɪŋki], ['dʒinsi] [sa'kɔ] [kɔs'tym]
dress (frock) skirt blouse knitted jacket jacket (of woman's suit)	рокля (f) пола (f) блуза (f) жилетка (f) сако (n)	['rɔkʎa] [pɔ'la] ['bluza] [ʒi'lɛtka] [sa'kɔ]
T-shirt shorts (short trousers) tracksuit bathrobe	тениска (f) къси панталони (m pl) анцуг (m) хавлиен халат (m)	['antsug] [hav'lien ha'lat]
pyjamas sweater pullover waistcoat	пижама (f) пуловер (m) пуловер (m) елек (m)	[pi'ʒama] [pu'lɔvɛr] [pu'lɔvɛr] [ɛ'lɛk]
tailcoat dinner suit uniform	фрак (m) смокинг (m) униформа (f)	[frak] ['smokiŋg] [uni'forma]
workwear boiler suit	работно облекло (n) гащеризон (m)	[ra'botno oblek'lo] [gaʃtɛri'zon]

coat (e.g. doctor's ~) бяла престилка (f) ['bⁱala prɛs'tilka]

35. Clothing. Underwear

underwear **бельо** (n) [bɛ'l3] vest (singlet) потник (m) ['potnik] чорапи (m pl) [ʧɔ'rapi] socks nightgown нощница (f) ['nɔʃnitsa] [suti'ɛn] bra **сутиен** (m) [tʃɔ'rapi tri 'tʃətvırt] knee highs чорапи три **четвърт** (m pl) tights чорапогащник (m) [tsorapo'gastnik] stockings чорапи (m pl) [tʃɔ'rapi] swimsuit, bikini бански (m) ['banski]

36. Headwear

hat	шапка (f)	[′ʃʌpka]
trilby hat	шапка (f)	[′ʃʌpka]
baseball cap	шапка (f) за голф	[′ʃʌpka za gɔlf]
flatcap	каскет (m)	[kas′kɛt]
beret	барета (f)	[ba'rɛta]
hood	качулка (f)	[ka′ʧulka]

panama hat	панама (f)	[pa'nama]
knitted hat	плетена шапка (f)	['plɛtɛna 'ʃʌpka]
headscarf	кърпа (f)	['kırpa]
women's hat	шапка (f)	[′ʃʌpka]
hard hat	каска (f)	[′kaska]
forage cap	пилотка (f)	[pi′lɔtka]
helmet	шлем (m)	[ʃlɛm]
bowler	бомбе (n)	[bɔm'bɛ]
top hat	цилиндър (m)	[tsi'lindır]

37. Footwear

footwear	обувки (f pl)	[ɔ'bufki]
ankle boots	ботинки (pl)	[bɔ'tiŋki]
shoes (low-heeled ~)	обувки (f pl)	[ɔ'bufki]
boots (cowboy ~)	ботуши (m pl)	[bɔ'tuʃi]
slippers	чехли (m pl)	['ʧəhli]
trainers	маратонки (f pl)	[mara'tɔŋki]
trainers plimsolls, pumps	маратонки (f pl) кецове (m pl)	[mara′tɔŋki] [′kεtsɔvε]
	• ( )	. , ,
plimsolls, pumps	кецове (m pl)	['kɛtsɔvɛ]

pair (of shoes)	чифт (m)	[tjift]
shoelace	връзка (f)	[′vrɪska]
to lace up (vt)	връзвам	[′vrɪzvam]
shoehorn	обувалка (f)	[ɔbu′valka]
shoe polish	крем (m) за обувки	[krɛm za ɔ'buvki]

38. Textile. Fabrics

cotton (n)	памук (m)	[pa'muk]
cotton (as adj)	от памук	[ɔt pa'muk]
flax (n)	лен (m)	[lɛn]
flax (as adj)	от лен	[ot lɛn]
silk (n)	коприна (f)	[kɔp'rina]
silk (as adj)	копринен	[kɔp'rinɛn]
wool (n)	вълна (f)	['vɪlna]
woollen (adj)	вълнен	[ˈvɪlnɛn]
velvet	кадифе (n)	[kadi′fɛ]
suede	велур (m)	[vε'lur]
corduroy	кадифе (n)	[kadi'fɛ]
nylon (n)	найлон (m)	[naj′lɔn]
nylon (as adj)	от найлон	[ɔt naj'lɔn]
polyester (n)	полиестер (m)	[pɔli'ɛstɛr]
polyester (as adj)	полиестерен	[poli'esteren]

leather (n)	кожа (f)	[′kɔʒa]
leather (as adj)	кожен	[′kɔʒɛn]
fur (n)	кожа (f)	[′kɔʒa]
fur (e.g. ~ coat)	кожен	[′kɔʒɛn]

39. Personal accessories

gloves	ръкавици (f pl)	[rıka'vitsi]
mittens	ръкавици (f pl) с един пърст	[rıka'vitsi s ε'din prıst]
scarf (long)	шал (m)	[ʃʌl]
glasses	очила (pl)	[ɔtʃi′la]
frame (eyeglass ~)	рамка (f) за очила	[′ramka za ɔtʃi′la]
umbrella	чадър (m)	[ʧa′dır]
walking stick	бастун (m)	[bas'tun]
hairbrush	четка (f) за коса	['ʧətka za kɔ'sa]
fan	ветрило (n)	[vɛt'rilɔ]
tie (necktie)	вратовръзка (f)	[vratɔv′rızka]
bow tie	папийонка (f)	[papi′joŋka]
braces	тиранти (pl)	[ti'ranti]
handkerchief	носна кърпичка (f)	['nɔsna 'kırpitʃka]
comb	гребен (m)	[ˈgrɛbɛn]
hair slide	шнола (f)	['ʃnɔla]

hairpin фиба (f) ['fiba]

buckle катарама (f) [kata'rama]

belt колан (m) [kɔ'lan]

shoulder strap **ремък** (m) ['rɛmɪk]

bag (handbag) чанта (f) ['tʃanta]

handbag чантичка (f) ['tʃantitʃka]

rucksack раница (f) ['ranitsa]

40. Clothing. Miscellaneous

fashion мода (f) ['mɔda]

in vogue (adj) модерен [mɔ'dɛrɛn]

fashion designer моделиер (m) [mɔdɛli'ɛr]

collar яка (f) [jɑ'ka]

роскеt **джоб** (m) [dʒɔb]

роскеt (as adj) **джобен** ['dʒɔbɛn]

sleeve **ръкав** (m) [rı'kav]

hanging loop закачалка (f) [zaka'tʃalka]

flies (on trousers) копчелък (m) [kɔpʧə'lɪk]

zip (fastener) цип (m) [fsip]

fastener закопчалка (f) [zakɔp'tʃalka]

button **копче** (n) ['kɔptʃə]

buttonhole илик (m) [i'lik]

to come off (ab. button)	откъсна се	[ɔt'kısna sε]
to sew (vi, vt)	шия	[ˈʃija]
to embroider (vi, vt)	бродирам	[brɔ′diram]
embroidery	бродерия (f)	[brɔ'dɛrija]
sewing needle	игла (f)	[ig′la]
thread	конец (m)	[kɔ'nɛts]
seam	тегел (m)	[tɛˈgɛl]
to get dirty (vi)	изцапам се	[is'tsapam sɛ]
stain (mark, spot)	петно (n)	[pɛt'nɔ]
to crease, crumple (vi)	смачкам се	['smatʃkam sɛ]
to tear (vt)	скъсам	[ˈskɪsam]
clothes moth	молец (m)	[mɔ'lɛts]

41. Personal care. Cosmetics

toothpaste	паста (f) за зъби	['pasta za 'zıbi]
toothbrush	четка (f) за зъби	['ʧətka za 'zıbi]
to clean one's teeth	мия си зъбите	['mija si 'zıbitɛ]
razor	бръснач (m)	[brɪsˈnaʧ]
shaving cream	крем (m) за бръснене	[krɛm za 'brɪsnɛnɛ]
to shave (vi)	бръсна се	[′brısna sε]

soap	сапун (m)	[sa'pun]
shampoo	шампоан (m)	[ʃʌmpɔ'an]
scissors	ножица (f)	[ˈnɔʒitsa]
nail file	пиличка (f) за нокти	['pilitʃka za 'nɔkti]
nail clippers	ножичка (f) за нокти	['nɔʒiʧka za 'nɔkti]
tweezers	пинсета (f)	[pin′sɛta]
cosmetics	козметика (f)	[kɔz'mɛtika]
face mask	маска (f)	['maska]
manicure	маникюр (m)	[mani′kyr]
to have a manicure	правя маникюр	['prav ^j a mani'kyr]
pedicure	педикюр (m)	[pɛdi'kyr]
make-up bag	козметична чантичка (f)	[kɔzmɛ'tiʧna 'ʧantiʧka]
face powder	пудра (f)	['pudra]
powder compact	пудриера (f)	[pudri'ɛra]
blusher	руж (f)	[ruʃ]
perfume (bottled)	парфюм (m)	[par'fym]
toilet water	тоалетна вода (f)	[tɔa'lɛtna vɔ'da]
lotion	лосион (m)	[lɔsi'ɔn]
cologne	одеколон (m)	[odɛkɔ'lɔn]
eyeshadow	сенки (f pl) за очи	[ˈsɛŋki za ɔˈʧi]

eyeliner	молив (m) за очи	['mɔliv za ɔ'tʃi]
mascara	спирала (f)	[spi′rala]
lipstick	червило (n)	[ʧər'vilɔ]
nail polish	лак (m) за нокти	[lak za 'nokti]
hair spray	лак (m) за коса	[lak za kɔ'sa]
deodorant	дезодорант (m)	[dɛzɔdɔ'rant]
cream	крем (m)	[krɛm]
face cream	крем (m) за лице	[krɛm za li'tsə]
hand cream	крем (m) за ръце	[krɛm za rı'tsə]
anti-wrinkle cream	крем (m) срещу бръчки	[krɛm srɛʃ'tu 'brıʧki]
day (as adj)	дневен	['dnɛvɛn]
night (as adj)	нощен	['nɔʃtɛn]
tampon	тампон (m)	[tam'pɔn]
toilet paper	тоалетна хартия (f)	[tɔa'lɛtna har'tijɑ]
hair dryer	сешоар (m)	[sɛʃɔ'ar]

42. Jewellery

jewellery	скъпоценности (f pl)	[skıpo'tsənosti]
precious (e.g. ~ stone)	скъпоценен	[skıpɔ'tsənɛn]
hallmark	проба (f)	['prɔba]

ring	пръстен (m)	['pristen]
wedding ring	халка (f)	[hal'ka]
bracelet	гривна (f)	[′grivna]
earrings	обеци (f pl)	[iet'3dc]
necklace (~ of pearls)	огърлица (f)	[ɔgɪr'liʦa]
crown	корона (f)	[kɔ'rɔna]
bead necklace	гердан (m)	[gɛr'dan]
diamond	диамант (m)	[dia'mant]
emerald	изумруд (m)	[izum'rud]
ruby	рубин (m)	[ru′bin]
sapphire	сапфир (m)	[sap'fir]
pearl	бисер (m)	['bisɛr]
amber	кехлибар (m)	[kɛhli'bar]

43. Watches. Clocks

watch (wristwatch)	часовник (m)	[ʧa′sɔvnik]
dial	циферблат (m)	[tsifɛrb'lat]
hand (of clock, watch)	стрелка (f)	[strɛl′ka]
metal bracelet	гривна (f)	['grivna]
watch strap	каишка (f)	[ka'iʃka]
battery	батерия (f)	[ba′tɛrijɑ]